

2007

Sprístupňovanie
dokumentov

Proti -
komunistický
odboj

Archív

Služby
verejnosti
a štátnym
orgánom

Vedecký
výskum

Publikácie

Konferencie

Evidencie
bezpečnostných
zložiek

Databázy

Dokumentácia

Štruktúra ŠtB

Rekonštrukcia

Informatika
a digitalizácia

www.upn.gov.sk

Výročná správa o činnosti

ÚSTAV PAMÄTI NÁRODA

Predkladaná správa dokumentuje činnosti, ktoré vykonával Ústav pamäti národa ako verejnoprávna ustanovizeň, materiálne a organizačné zabezpečenie plnenia úloh uložených zákonom v hodnotenom období 2007.

Ústav pamäti národa

Materiál na rokovanie
Národnej rady Slovenskej republiky

Číslo: DR/2008/01471

604

Výročná správa o činnosti

Návrh uznesenia:

Národná rada Slovenskej republiky

berie na vedomie

výročnú správu o činnosti Ústavu pamäti
národa za rok 2007

Predkladá:

Ivan A. Petranský
predseda Správnej rady
Ústavu pamäti národa

Bratislava, apríl 2008

Predkladacia správa

Ústav pamäti národa na základe § 12 ods. 5 Zákona Národnej rady SR č. 553/2002 Z. z. o sprístupnení dokumentov o činnosti bezpečnostných zložiek štátu 1939 – 1989 a o založení Ústavu pamäti národa a o doplnení niektorých zákonov (Zákon o pamäti národa) v znení neskorších predpisov, predkladá výročnú správu o činnosti za rok 2007. Predkladaná správa dokumentuje činnosti a úlohy, ktoré vykonával Ústav pamäti národa ako verejnoprávna ustanovizeň, materiálne a organizačné zabezpečenie plnenia úloh, uložených zákonom v hodnotenom období 2007.

Výročná správa bola prerokovaná dňa 11. apríla 2008 v Dozornej rade Ústavu pamäti národa a schválená Správnou radou Ústavu pamäti národa dňa 18. apríla 2007.

Výročná správa bude zverejnená na internetovej stránke Ústavu pamäti národa www.upn.gov.sk a zároveň poskytnutá elektronickým a tlačovým médiám, ako aj verejnosti.

Obsah

Predkladacia správa	3
Obsah	4
1. Kancelária predsedu Správnej rady	6
1.1 Činnosť orgánov Ústavu pamäti národa	6
1.2 Spolupráca so zahraničnými inštitúciami	7
1.3 Tlač a médiá	10
1.4 Personálne zabezpečenie činnosti	12
1.5 Ďalšie aktivity ústavu	13
1.6 Agenda súdnych sporov	14
2. Ekonomika a hospodárenie ústavu	16
3. Sprístupňovanie dokumentov	18
3.1 Účastníci protikomunistického odboja	20
4. Evidencie	22
5. Dokumentácia	26
5.1 Rekonštrukcia represívnych zložiek totalitného štátu	26
5.2 Príprava podnetov na Generálnu prokuratúru SR	28
5.3 Objasňovanie podnetov o pozmeňovanie záznamov v registračných protokoloch	28
5.4 Dokumentácia Správy vyšetrovania ŠtB týkajúca sa prípravy vykonštruovaných procesov a prípadov zbavovania osobnej slobody jednotlivcov alebo skupín občanov v rokoch 1948-1989	29
5.5 Zadržaní a odsúdení pri pokuse o prekročenie hranice (§ 8 ods. 1 k § 109 ods. 1 TZ a predchádzajúce)	30
5.6 Ďalšie úlohy	30
6. Archív Ústavu pamäti národa	31
6.1 Delimitácia archívnych fondov	31
6.2 Služby verejnosti, spolupráca so štátnymi inštitúciami	33
7. Informatika	36
7.1 Digitalizácia archívnych fondov	36
7.2 Aktualizácia internetovej stránky	37

8. Audiovizuálna tvorba	40
8. 1 Oral history	40
8. 2 Tvorba dokumentárnych filmov	41
9. Vedecký výskum	43
9. 1 Medzinárodná konferencia o aktivitách NKVD/KGB v strednej a východnej Európe	45
9. 2 Účasť pracovníkov ústavu na konferenciách	47
10. Vydané knižné publikácie ÚPN	50
10. 1 Dokumenty k procesu s katolíckymi biskupmi Jánom Vojtaššákom, Michalom Buzalkom a Pavlom Gojdičom	50
10. 2 Spravodajské eso Slovenského štátu: Kauza Imrich Sucký	50
10. 3 Židovská komunita v okrese Medzilaborce v rokoch 1938 - 1945	51
10. 4 Dezercie a zajatia príslušníkov Zaisťovacej divízie v ZSSR v rokoch 1942 – 1943	52
10. 5 Proti Poľsku. Odraz ťaženia roku 1939 v denníkoch a kronikách slovenskej armády	52
10. 6 Vznik Slovenského štátu 14. marec 1939. Spomienky aktérov historických udalostí, I. diel.	53
Záver	54
Prílohy	57
Prehľad publikačnej vedeckej a odbornej činnosti pracovníkov ústavu	57
Prehľad publikovaných článkov v časopise Pamäť národa	65
Prehľad prednáškovej činnosti ústavu na školách	68
Grafy	70

Výročná správa o činnosti Ústavu pamäti národa za rok 2007

1. Kancelária predsedu Správnej rady

1. 1 Činnosť orgánov Ústavu pamäti národa

Správna rada zasadala od 16. 2. 2008 už pod vedením novozvoleného predsedu, ktorým sa dňa 1. 2. 2007, na základe tajnej voľby v Národnej rade Slovenskej republiky, stal Ivan A. Petranský. Do úradu ho 1. februára 2007 uviedla podpredsedníčka Národnej rady Slovenskej republiky Anna Belousovová. Správna rada okrem plnenia zákonom stanovených úloh prerokovávala základné rozhodnutia vo veci činnosti ústavu, schvaľovala interné smernice a ich úpravy, aktívne sa podieľala na tvorbe úloh a projektov, vykonávala kontrolu plnenia konkrétnych úloh a operatívne riešila situácie vzniknuté v dôsledku personálnych zmien v ústave. Na svojich zasadnutiach sa ďalej venovala otázkam spojených s chýbajúcimi archívnymi dokumentmi, problematike tvorby dokumentárnych filmov, personálnym otázkam najmä v súvislosti s organizačnými zmenami, vznikom novej sekcie vedeckého výskumu a s odchodom a prijímaním pracovníkov. Pravidelne sa venovala tiež problematike nového sídla ústavu po vypovedaní nájomnej zmluvy z terajšej budovy.

Dozorná rada bola na svojich zasadnutiach informovaná predsedom, resp. podpredsedom Správnej rady Ústavu pamäti národa o celej činnosti ústavu. Na jej zasadnutia boli prizývaní riaditelia sekcií a vedúci oddelení, ktorí informovali o práci v jednotlivých sekciách, resp. oddeleniach. V zmysle zákona a štatútu prerokovala štvrťročné správy o finančnom hospodárení Ústavu pamäti národa, správu o činnosti za rok 2006, návrh rozpočtu na rok 2008, kontrolovala, či sú finančné prostriedky používané v súlade so zákonom. Zaoberala sa systémom práce v jednotlivých sekciách Ústavu pamäti národa, edičným plánom a i.

Výbor Ústavu pamäti národa zasadal v priebehu roku priemerne 2 krát mesačne. V súvislosti s organizačnými zmenami, Správna rada Ústavu pamäti národa vymenovala za členov Výboru s účinnosťou od 20. 4. 2007 vedúcu Oddelenia ekonomiky a správy Teréziu Holecovú a riaditeľa Sekcie vedeckého výskumu

Ondreja Podolca, PhD. a k 1. 12. 2007 riaditeľa Sekcie dokumentácie Mgr. Ľubomíra Morbachera. Počet členov Výboru tak dosiahol zákonom stanovený počet sedem členov. V programe zasadnutí Výboru bolo konkrétne stanovenie a kontrola plnenia praktických úloh jednotlivých sekcií, koordinácia výstupov jednotlivých úloh pre webovú stránku, príprava a organizačné zabezpečenie celoústavných podujatí, riešenie aktuálnych organizačných otázok, spojených s činnosťou sekcií a jej finančného, materiálneho a personálneho zabezpečenia.

1. 2 Spolupráca so zahraničnými inštitúciami

Dňa 6. 2. 2007 bola medzi Ministerstvom obrany Slovenskej republiky a Ministerstvom obrany Českej republiky podpísaná dohoda o delimitácií dokumentov bývalej vojenskej kontrarozvedky (III. Správa ZNB) a Generálneho štábu vojenského spravodajstva na Slovensko. Spolu s dohodou bol podpísaný aj vykonávací protokol. Pri tejto príležitosti navštívila Ústav pamäti národa ministerka obrany Českej republiky Vlasta Parkanová spolu s Františkom Kašickým. Na pôde Ústavu pamäti národa sa stretli s predstaviteľmi ústavu, ktorých informovali o ďalšom postupe ministerstiev. Oboznámili sa so situáciou na pracovisku a pracovných témach. Ministerka Parkanová ocenila doterajšie pôsobenie a vyjadrila nádej, že dokumentmi bývalej vojenskej kontrarozvedky bude archív ústavu čoskoro disponovať.

Začiatkom februára navštívili Ústav pamäti národa zástupcovia veľvyslanectva Spojených štátov amerických. Na stretnutí s novým predsedom správnej rady bola zhrnutá doterajšia spolupráca a načrtnuté jej ďalšie možnosti v roku 2007.

V polovici februára navštívil Ústav pamäti národa zástupca ukrajinského veľvyslanectva, ktorý požiadal o spoluprácu pri identifikácii popravených ukrajinských občanov po 2. svetovej vojne. Na stretnutí boli predstaviteľom ústavu odovzdané informácie o pripravovanom vzniku podobnej inštitúcie akou je Ústav pamäti národa na Ukrajine a načrtnuté možnosti prípadnej spolupráce.

Po rokovaní so zástupcami United States Holocaust Memorial Museum koncom februára 2007 sa obe inštitúcie dohodli na praktickom napĺňaní dohody podpísanej

v roku 2006. Išlo predovšetkým o spoločné výskumné projekty a digitalizáciu archívnych dokumentov pre amerického partnera.

Koncom februára navštívil Ústav pamäti národa český minister vnútra Ivan Langer. Témou stretnutia bola možná spolupráca ústavu a Ministerstva vnútra ČR v oblasti digitalizácie archívnych dokumentov, delimitácia dokumentov z českých archívov na Slovensko, ako aj vznik podobného ústavu v Českej republike. Minister Langer si zároveň so záujmom prezrel Archív ÚPN, kde sa informoval o charaktere dokumentov, možnostiach vedeckého výskumu a digitalizácií.

V marci navštívili ústav pracovníci českého Úradu pre zahraničné styky a informácie (ÚZSI). Témami stretnutia boli: problematika I. S ZNB – rozvedky, sprístupňovanie dokumentov z tejto oblasti, ochrana osobných údajov a informácií, ako aj delimitácia týchto dokumentov na Slovensko. Predstavitelia ÚZSI prejavili záujem o ďalšiu spoluprácu, nakoľko sa v ich archíve nachádzajú dokumenty vzťahujúce sa personálne a teritoriálne k územia Slovenskej republiky a zároveň požiadali ústav o kópiu delimitačných protokolov zo Slovenskej informačnej služby.

V dňoch 12. a 13. marca 2007 sa na pozvanie riaditeľa odboru Archívu bezpečnostných zložiek Ministerstva vnútra ČR Pavla Žáčka uskutočnila zahraničná pracovná cesta. Okrem predsedu správnej rady sa cesty zúčastnili pracovníci sekcie archívu a informatiky. Dôvodom návštevy bola výmena informácií, skúseností, ale aj otázky spoločného postupu pri digitalizácii dokumentov a delimitácii dokumentov zavedených na slovenských občanov do ústavu. V máji sa predseda a podpredseda zúčastnili dňa otvorených dverí na Úrade sprístupňovania dokumentov pri Ministerstve obrany ČR. Riaditeľom úradu B. Běloubkom boli informovaní o procese začleňovania úradu pod novovzniknutý ústav, postupe pri sprístupňovaní dokumentov vojenskej kontrarozvedky, technickom vybavení úradu. Zaujímavosťou bola prezentovaná konšpiratívna technika, ktorú Štátna bezpečnosť používala na sledovanie osôb, odpočúvanie, kontrolu listových zásielok, atď. Pri tejto príležitosti sa krátko stretli s Pavlom Žáčkom vo veci budúcej spolupráce so vznikajúcim Ústavom pre štúdium totalitných režimov, ktorý bol schválený Poslaneckej snemovni Parlamentu ČR.

V máji 2007 navštívil Ústav pamäti národa John P. Becker splnomocnenec vlády Spojených štátov amerických pre európske záležitosti. J. P. Becker sa zaujímal o proces vzniku Ústavu pamäti národa, jeho zameranie, činnosť, medzinárodné postavenie, atď. Živo sa zaujímal hlavne o proces vysporiadania sa s totalitnou minulosťou, s možnosťou nahliadnuť do dokumentov po bývalých bezpečnostných zložkách ako aj s procesom odškodňovania. Rovnako diskutoval s predstaviteľmi ústavu o možnostiach vzniku podobnej inštitúcie v balkánskych krajinách a v Pobaltí.

O pôsobení ÚPN na Slovensku sa začiatkom júna informoval brigádny generál Helmut Dörmer, vojenský pridelenec Rakúskeho veľvyslanectva na Slovensku. Zaujímal sa hlavne o dokumenty vojenskej kontrarozvedky, ktorými ústav disponuje, o proces delimitácie ďalších dokumentov z Českej republiky, spôsob nakladania s takýmto druhom dokumentov, sprístupňovaním a službami, ktoré ústav poskytuje pre bádateľskú verejnosť.

Rovnako v júni navštívil Ústav pamäti národa Lawrence R. Silverman, zástupca veľvyslanca USA na Slovensku. Zaujímal sa o činnosť ústavu, charakter spolupráce s Múzeom holokaustu vo Washingtone, digitalizáciu archívnych dokumentov. V súvislosti s informáciami v médiách o novelizácii zákona (nezverejňovania agentov bývalej Štátnej bezpečnosti, rozšírením pôsobnosti skúmania až do 19. storočia), vyjadril presvedčenie, že súčasný právny stav je vyhovujúci a nie je potrebné ho meniť. V prípade, že si inštitúcia plní zákonom stanovené úlohy a dosahuje pozoruhodné výsledky (sprístupňovanie dokumentov, zverejňovanie informácií o dobe neslobody, publikovanie publikácií), nie je potrebné zákonom vstupovať do takéhoto procesu.

Koncom septembra ústav spolupracoval so Stálou misiou Slovenskej republiky pri OSN na prevoze archívnych dokumentov do Bratislavy. Dokumenty ústavu darovala krajanská komunita v Spojených štátoch amerických.

V dňoch 2. až 4. októbra 2007 sa zástupca Ústavu pamäti národa zúčastnil medzinárodnej konferencie v Budapešti. Konferencia sa uskutočnila pri príležitosti 15. výročia vzniku maďarského Archívu bezpečnostných zložiek. Na konferencii prezentoval výsledky legislatívneho a inštitucionálneho vysporiadania sa Slovenskej

republiky s totalitným režimom 1945 – 1989. Konferencie sa zúčastnili zástupcovia podobných inštitúcií z celej Európy.

Na pozvanie podpredsedu Senátu Parlamentu ČR Jiřího Lišku navštívil predseda a podpredseda Správnej rady odborný seminár k tzv. 3 odboju. Seminár sa konal v Senáte a zúčastnili sa ho zástupcovia združení politických väzňov v Čechách a na Morave, poslanci a senátori, zástupcovia Ministerstva vnútra ČR a iných organizácií. Pri príležitosti výročia tzv. nežnej revolúcie zorganizoval Ústav pre štúdium totalitných režimov a Archív bezpečnostných zložiek v Prahe deň otvorených dverí. Ústav navštívil aj predseda Správnej rady Ústavu pamäti národa Ivan A. Petranský, ktorý sa zaujímal o materiálo-technické zabezpečenie ústavu, prístup k archívnym dokumentom, publikačné možnosti, digitalizáciu dokumentov, ako aj o možnosti spolupráce medzi oboma inštitúciami.

Koncom novembra 2007 sa predseda Správnej rady I. Petranský zúčastnil medzinárodnej konferencie vo Frankfurte nad Odrou venovanej problematike vyrovnávania sa s minulosťou a úlohe médií v tomto procese.

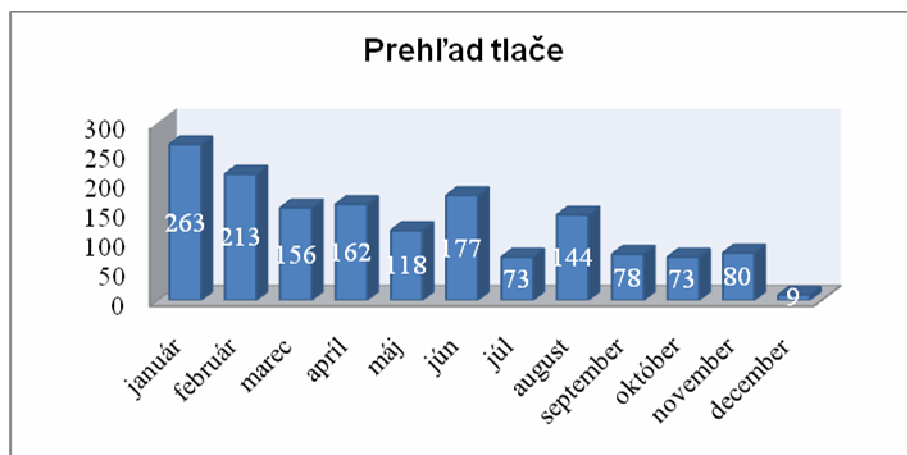
Významným počinom v medzinárodnej spolupráci bolo zorganizovanie odbornej vedeckej konferencie o aktivitách KGB a NKVD v strednej a východnej Európe, ktorá sa uskutočnila v novembri 2007 v Bratislave. Na príprave konferencii sa podieľali aj partnerské inštitúcie z Poľska, Nemecka, Maďarska a Česka. Konferencie sa zúčastnili prednášajúci a odborníci z viacerých krajín Európy i zámoria. Ústav získal organizáciou nielen cenné skúsenosti ale aj kontakty so zahraničnými odborníkmi v tejto oblasti výskumu moderných dejín.

V roku 2007 Ústav pamäti národa a jeho podujatia navštívili predstavitelia ambasad USA, Rakúska, Ukrajiny, Švédska, Českej republiky, Poľska, Bulharska, Talianska a iných.

1. 3 Tlač a médiá

Tlačové aj elektronické médiá počas celého roka neobchádzali témy súvisiace s Ústavom pamäti národa, alebo spadajúce do pôsobnosti ústavu. Rádovo išlo o

desiatky výstupov mesačne. Najhorúcejšou témou na začiatku roka bola voľba nového predsedu Správnej rady Ústavu pamäti národa a sídla inštitúcie. Popri nej rezonovali aj otázky spolupráce duchovných so Štátnou bezpečnosťou či minulosť osôb, ktorým boli v minulosti udelené vysoké štátne vyznamenania.

Graf 1

Počas celého roka sa médiá venovali otázkam spolupráce verejne činných osôb s komunistickou tajnou políciou, ale aj samotným pomerom v bývalom režime. Často sa objavovala aj téma obdobia Slovenskej republiky 1939 - 1945. Sporadicky sa ústav dostával do vedomia verejnosti aj cez vyšetrovanie nehody Jána Langoša. Osobitnou kapitolou boli návrhy na zmenu zákona o pamäti národa, k žiadnej však napokon nedošlo. Zverejnením mien 764 príslušníkov ŠtB a štruktúry tzv. XII. Správy ZNB poskytol Ústav pamäti národa v máji médiám a verejnosti ďalšie fakty na spoločenskú diskusiu, čím si splnil časť úloh, vyplývajúcich zo zákona.

Významným momentom bolo aj otvorenie archívu pre odbornú a laickú verejnosť, po ktorom sa médiá mohli začať podrobnejšie venovať viacerým prípadom. Prvý raz výraznejšie zarezovali pohľady zástupcov ústavu na povstanie roku 1944. Priestor si našli aj viaceré publikácie, ktoré ústav vydal. Záujem zo strany verejnosti vyvolali informácie o zásahoch do registračných protokolov v októbri, ako aj podnety predložené Generálnej prokuratúre. V závere roka sa niektoré médiá dotkli otázky ukončenia spolupráce s režisérkou K. Vlachovou. Bokom však nezostala ani situácia v súvislosti s vyrovnávaním sa s totalitnou minulosťou v ďalších postkomunistických krajinách. Záujem médií súvisel aj s procesom založenia obdobnej inštitúcie v ČR. V mnohých výstupoch bol ústav spomenutý iba okrajovo, to však potvrdzuje, že jeho

pôsobenie spoločnosť vníma spolu s témami, o ktorých sa hovorí.

1. 4 Personálne zabezpečenie činnosti ústavu

Počas roka 2007 prijal Ústav pamäti národa približne 50 žiadostí o prijatie do pracovného pomeru, prevažne od žiadateľov s ukončeným vysokoškolským vzdelaním, hlavne v odbore história a politológia. Nakoľko v roku 2006 ukončilo s ústavom pracovný pomer viacero pracovníkov, bolo možné, resp. potrebné uvoľnené miesta obsadiť. Pracovný pomer ukončilo celkovo jedenásť zamestnancov. Okrem interných pracovníkov spolupracoval ústav na základe dohôd s piatimi externými spolupracovníkmi. Stav zamestnancov k 31. 3. 2007 bol 64 pracovníkov, čo bolo o 17 pracovníkov menej, ako predpokladal rozpočet navrhnutý Ministerstvom financií SR a schválený Národnou radou SR. Odchod pracovníkov pokračoval aj v nasledujúcich mesiacoch, kedy z ústavu odišli ďalší 6 zamestnanci. Závažným odchodom bol odchod troch kľúčových pracovníkov Sekcie informatiky, ktorí pracovali v ústave takmer od jeho vzniku. Ich odchodom sa práca ústavu v niektorých činnostiach spomalila. Nakoľko viaceré činnosti sú v ústave systematizované a digitalizované, bude potrebné riešiť náhradu za týchto zamestnancov. Ústav opustil aj riaditeľ sekcie dokumentácie Miroslav Lehký. Do zamestnania bolo v uplynulom roku prijatých 9 pracovníkov. Väčšina prijatých zamestnancov bola zaradená v Sekcii vedeckého výskumu (6).

Organizačná štruktúra Ústavu pamäti národa sa v priebehu roka 2007 menila iba minimálne. K pôvodnej štruktúre (Kancelária predsedu, Oddelenie ekonomiky a správy, Oddelenie sprístupňovania, Referát Oral history, Sekcia informatiky, Sekcia archívu, Sekcia dokumentácie, Sekcia evidencií) pribudla od 1. 4. 2007 po schválení Správnou radou Ústavu pamäti národa Sekcia vedeckého výskumu. Úlohou sekcie vedeckého výskumu je uskutočňovať vedecký výskum obdobia 1939 – 1989, spolupracovať s vedeckými inštitúciami a vysokými školami, zabezpečovať vedecké konferencie, semináre a prednášky, podieľať sa na vydávaní časopisu Pamäť národa, a pod.

Vedúci oddelenia sprístupňovania Mgr. Peter Balun získal štipendium Nadácie Roberta Boscha. V septembri 2007 bol ústavom vyslaný na 9 mesačnú odbornú prax

do partnerskej inštitúcie v Nemecku Úradu spolkového komisára pre dokumenty bývalej STASI. Cieľom stáže je získanie informácií o procese, ako prebieha vysporiadanie sa z minulosťou v nemeckých krajinách, fungovanie úradu, legislatívne zabezpečenie tejto činnosti, prístup k archívnym dokumentom, možnosti vedeckého bádania, systém evidencií a registrov, atď. Nakoľko Úrad spolkového komisára pre dokumenty bývalej STASI má za sebou 16 rokov existencie, budú poznatky získané v Nemecku cenným zdrojom informácií.

Vysokoškolské vzdelanie malo 65% zamestnancov (z toho 10 malo titul PhDr. alebo PhD.) a 35% stredoškolské vzdelanie. Dvaja pracovníci Sekcie vedeckého výskumu a jeden pracovník Sekcie archívu Ústavu pamäti národa ukončili v uplynulom roku doktorandské štúdium a začiatkom marca 2008 boli promovaní za doktorov filozofie (PhD.). Viacerí študenti stredných odborných škôl vykonávali počas roka v ústave odbornú prax.

1. 5 Ďalšie aktivity ústavu

Predstavitelia Ústavu pamäti národa sa počas roka pravidelne zúčastňovali spomienkových a pietnych zhromaždení, ktoré iniciovali združenia bývalých politických väzňov (Konfederácia politických väzňov Slovenska, Zväz protikomunistického odboja, Svetové združenie bývalých československých politických väzňov) v Jáchymove (Česká republika), Leopoldove, Košiciach, Spišskej Novej Vsi a v Bratislave. Na pozvanie Ústredného zväzu židovských náboženských obcí a mesta Giraltovce sa zúčastnili slávnostného sprístupnenia zrekonštruovaného židovského cintorína v Giraltovciach, spojeného s kultúrnym programom.

V roku 2007 sa na pracoviskách ústavu uskutočnili viaceré exkurzie, o ktoré prejavili záujem predovšetkým stredné a vysoké školy. Pracovníci ústavu oboznámili študentov s Archívom Ústavu pamäti národa, archívnymi fondmi, možnosťami vedeckého výskumu a celou činnosťou ústavu. Zároveň bola ústavom ponúknutá pomoc pri diplomových prácach študentov, čo niekoľko študentov aj využilo a pri výskume dokumentov k diplomovej práci pravidelne navštevovali archív ústavu (napr. z UK v Bratislave, TU v Trnave a UMB v Banskej Bystrici). V roku 2007 sa na ústav so žiadosťou o pomoc pri tvorbe ročníkovej práce (eseje) obrátila aj študentka

strednej školy vo Viedni, ktorá spracovávala tému vplyvu totalitného komunistického režimu na obyvateľstvo v legislatívnej oblasti, obmedzovanie základných ľudských práv a slobôd prostredníctvom zákonodarstva. V decembri 2007 sa s podobnou žiadosťou na ústav obrátili študenti evanjelického gymnázia v Bratislave, ktorí spracovávali projekt *Stratení susedia*, v ktorom pátrali po židovskej rodine z Liptova. Ústav pomohol študentom pri identifikácii osôb, pri nadväzovaní kontaktov s príslušnými archívami a komunikáciou s nimi.

Národná rada Slovenskej republiky prijala dňa 2. 7. 2007 Uznesenie NR SR č. 471, ktorým zobrala na vedomie výročnú správu o činnosti Ústavu pamäti národa za rok 2006 a zároveň požiadala vládu Slovenskej republiky, aby riešila problém budovy Ústavu pamäti národa. Vláda Slovenskej republiky prijala dňa 12. 9. 2007 uznesenie č. 776/2007, ktorým poverila podpredsedu vlády Slovenskej republiky, aby spolu s podpredsedom vlády a ministrom spravodlivosti a predsedom Správnej rady Ústavu pamäti národa predložili na rokovanie vlády návrh na umiestnenie Ústavu pamäti národa. Aj predstavitelia ústavu sa v priebehu roku snažili nájsť vhodné priestory po vlastnej linke. Po rokovaníach s ministrom obrany SR Františkom Kašickým Bytová agentúra ministerstva obrany (BARMO) ponúkla ústavu priestory bývalej ubytovne v Bratislavskej mestskej časti Rača. Objekt bol pre ÚPN úplne nevyhovujúci. Ďalšou budovou, ktorá prichádzala do úvahy, bola budova v súkromnom vlastníctve na Robotníckej ulici v bratislavskej časti Nové Mesto. Jej zakúpenie a rekonštrukcia by vyžadovala veľké finančné náklady. Poslednou budovou bola budova bývalého rozhlasu na Jakubovom námestí, ktorú však Ministerstvo kultúry neoznačilo ako nadbytočný nehnuteľný majetok. V súčasnosti sídli Ústav pamäti národa stále v dvoch budovách; na Námestí SNP v Bratislave a na Miletičovej ulici (hospodárska budova saleziánov).

1. 6 Agenda súdnych sporov

Od chvíle, keď Ústav pamäti národa začal plniť svoje úlohy do decembra 2007 vystúpilo so žalobou proti ústavu celkom 26 osôb, ktoré podali spolu 27 súdnych podaní. V prvých žalobách žiadali súd vydať predbežné opatrenie, ktoré malo zabrániť zverejneniu registrov v r. 2005. Všetky tieto podania boli právoplatne zamietnuté. V súčasnosti ide prevažne o žaloby na ochranu osobnosti, kde sa

navrhovateľ domáha určenia, že bol neoprávnene evidovaný v registračných protokoloch bývalej Štátnej bezpečnosti, že vedome nespolupracoval a na základe rozhodnutia súdu žiadajú vymazať údaje z evidencií alebo zverejniť rozsudok na internetovej stránke ústavu. Z celkového počtu navrhovateľov boli štyria evidovaní v kategórii „D“ dôverník. Finančné odškodnenie za nemajetkovú ujmu požadovali traja navrhovatelia.

Právoplatne bolo druhostupňovým súdom rozhodnutých celkom päť návrhov, z toho boli štyri v prospech odporcu a jeden v prospech navrhovateľa. Ústav je však rozhodnutý podať po doručení rozsudku mimoriadny opravný prostriedok. Aktuálne prebieha 22 súdnych konaní, z čoho je 9 konaní ešte bez rozhodnutia a v 13 prípadoch prvostupňový súd už vyniesol rozhodnutie. Vo ôsmich prípadoch bolo rozhodnutie vynesené v prospech ústavu (odporcu) a v piatich v prospech žalobcu. V týchto prípadoch sa ústav voči rozhodnutiu odvolal, ale odvolacím súdom neboli ešte vytýčené pojednávania.

Rozhodnutia súdov sú rozdielne, výrokové časti rozsudkov určujú, že ústav je legitimovaný v sporoch ako vlastník dokumentov a ten, ktorý zverejnil prepis registrov zväzkov, ale nie ako právny nástupca ich pôvodcu. Doteraz ani jedno rozhodnutie neurčilo, že ústav má vymazať údaje, ani neurčilo povinnosť ospravedlniť sa v prípade uznania neoprávnenosti evidencie.

2. Ekonomika a hospodárenie ústavu

Žiadosť o poskytnutie rozpočtových prostriedkov na zabezpečenie činnosti ústavu v roku 2006 bola Ministerstvu financií SR podaná vo výške, tak, aby bolo zabezpečené plnenie zákonom stanovených úloh. Ministerstvo financií SR oznámilo Ústavu pamäti národa záväzný limit dotácie vo forme bežného transferu na rok 2007 na financovanie činnosti v sume 42 278 000 Sk. Táto rozpočtovaná suma bola o 1 357 000 Sk nižšia ako v predchádzajúcom roku 2006. Kapitálové prostriedky ústavu poskytnuté neboli. Finančné prostriedky poskytnuté transferom boli použité v rozpisom schválenej skladbe. Na účet ústavu boli prevedené začiatkom januára 2007. Bežné výdavky boli čerpané na mzdy a odvody pre zamestnancov, z toho mzdy v čiastke 20 029 000 Sk a odvody do poisťných fondov v čiastke 7 456 000 Sk. Na tovary a služby bolo vyčerpaných 14 591 000 Sk. Zostatok na účte v čiastke 36 000 Sk bol odvedený Ministerstvu financií SR.

Názov položky	Schválený rozpočet na rok 2006 v tis. Sk	Upravený rozpočet na rok 2006 v tis. Sk	Čerpanie k 31. 12. 2006 v tis. Sk
Schválený rozpočet	42 278	42 278	42 242
Bežné výdavky	42 278	42 278	42 242
Z toho			
Mzdy, platy, služobné príjmy zamestnancov	21 380	20 040	20 029
Odmeny SpR, DR	5 602	6 602	6 602
Poisťné	7 900	7 478	7 456
Tovary a služby	12 862	14 594	14 591
Nemocenské dávky	50	80	80
Kapitálové výdavky	0	0	0

Tabuľka 1

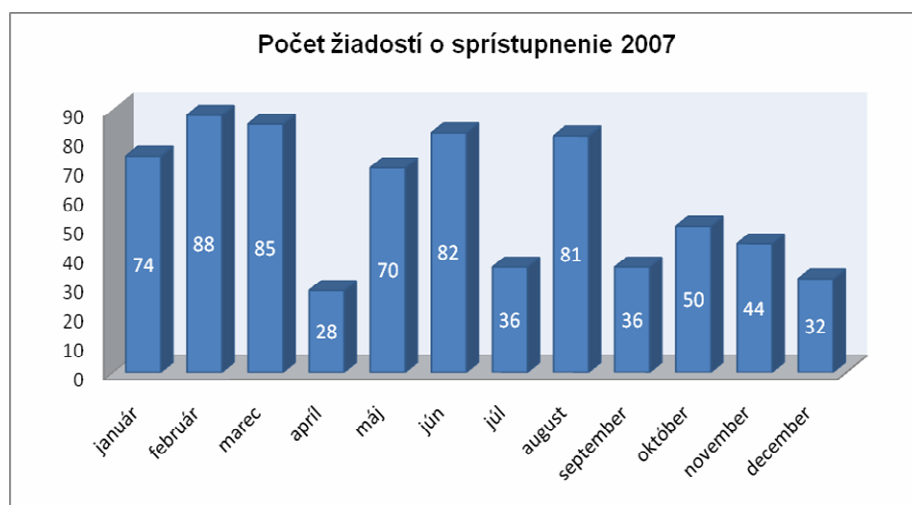
Z položky tovary a služby bolo najvyššie čerpanie na prenájom archívnych a kancelárskych priestorov (takmer 2 000 000 Sk). V súvislosti s rozširovaním archívnych priestorov z dôvodu delimitácie dokumentov vojenskej kontrarozvedky sa predpokladá zvýšenie sumy nájomného na približne 2 500 000 Sk. Ďalej sa finančné prostriedky čerpali na cestovné, energie, materiálno technické vybavenie, kancelársky materiál, dopravné, údržbu budovy, prevádzkových strojov a stravovanie. Z finančných prostriedkov, ktoré ústav získal z poisťných udalostí

(nehoda J. Langoša, dopravná nehoda na Rožňavskej ulici v Bratislave – obe autá boli znalcom ohodnotené ako neopraviteľné), bolo zakúpené nové motorové vozidlo.

Začiatkom roku 2007 vypovedalo Ministerstvo spravodlivosti SR Ústavu pamäti národa Zmluvu o prenájme časti budovy na Námestí SNP 28 v Bratislave, ktorá bola v roku 2006 uzavretá na obdobie 5 rokov. Po skončení výpovednej lehoty (6 mesiacov od doručenia výpovede) bola v júni 2007 podpísaná nová zmluva, a to na obdobie pol roka. Ministerstvo spravodlivosti predpokladalo skoré vyriešenie otázky budovy. V decembri 2007 bola táto zmluva dodatkom predĺžená o ďalšieho pol roka.

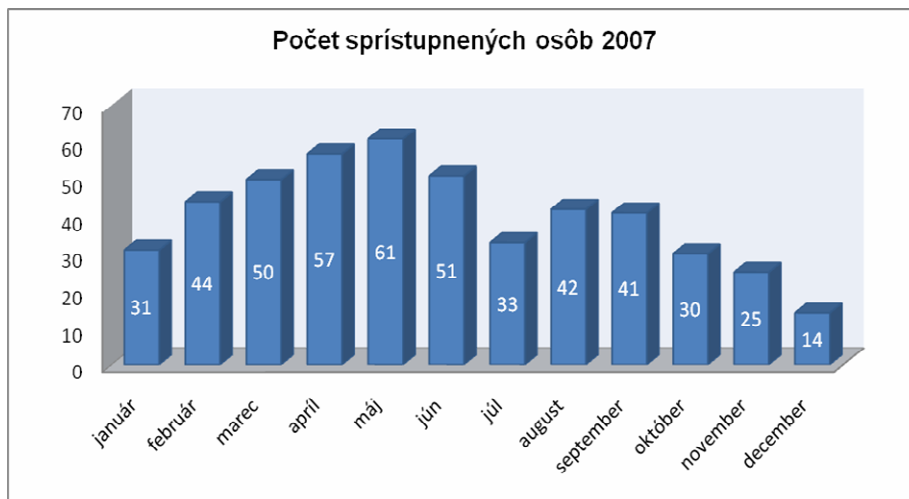
3. Sprístupňovanie dokumentov

V roku 2007 sa na Ústav pamäti národa so žiadosťou o sprístupnenie dokumentov po bývalých bezpečnostných zložkách štátu v rokoch 1939 - 1989 obrátilo 706 osôb. Napriek skutočnosti, že vzhľadom na predchádzajúce obdobie (rok 2005 a 2006) sa v roku 2007 predpokladal útlm žiadostí podaných fyzickými osobami, došlo v porovnaní s predchádzajúcim rokom k nárastu podaných žiadostí o 216, čo predstavuje nárast o 45%. Zvýšený záujem verejnosti o nahliadnutie do dokumentov po bývalej Štátnej bezpečnosti súvisel pravdepodobne s častejšími mediálnymi výstupmi Ústavu pamäti národa, ako aj s urýchlením administratívneho vybavovania týchto žiadostí. Možnosť nahliadnuť do dokumentov využilo tiež väčšie množstvo osôb, ktorým boli tieto dokumenty pripravené v predchádzajúcom roku, ale dokumenty si neprezreli, resp. neprevzali hneď. Napríklad žiadateľ zo Žiliny bol o pripravení dokumentov na sprístupnenie vyrozumený v júni 2004, ale dokumenty si prevzal až v januári 2008.

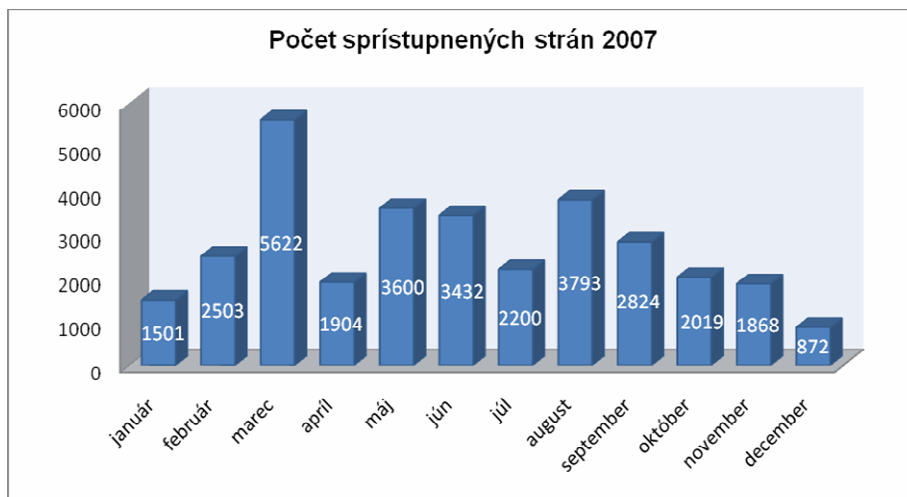
Graf 2

V roku 2007 sa s dokumentmi vyžiadanými podľa § 17 a § 18 Zákona č. 553/2002 Z. z. oboznámilo 479 osôb. Oproti predchádzajúcemu roku je to o 118 žiadateľov viac, čo predstavuje nárast o približne 30%. V septembri 2007 odišiel z Oddelenia sprístupňovania dokumentov vedúci oddelenia. Napriek preradeniu, resp. odchodu dvoch zamestnancov dokázali zostávajúci pracovníci pripraviť a sprístupniť žiadateľom celkovo 35 138 strán.

Graf 3

V septembri 2007 bola po administratívnej stránke vybavená agenda roku 2005. V tejto súvislosti treba spomenúť, že veľké množstvo žiadostí, ktoré obdržal Ústav pamäti národa v roku 2003, resp. v roku 2004 a časový sklz, ktorý neskorým vybavovaním vznikol, bol v septembri 2007 odstránený. Znamená to, že v súčasnosti všetky žiadosti o sprístupnenie dokumentov po bývalých bezpečnostných zložkách, ktoré zaeviduje podateľňa, sú v zákonnej trojmesačnej lehote (dokonca v predstihu) vybavené. Koncom roka 2007 tak mohlo oddelenie začať s tzv. relustráciou žiadostí prijatých v roku 2003 a 2004. Relustrácia alebo opätovné vyhľadávanie údajov o žiadateľoch, je potrebná z toho dôvodu, že v prvých rokoch existencie Ústavu pamäti národa bolo k dispozícii málo evidencií, v ktorých sa mohlo vyhľadávať a lustrovať. Nakoľko ústav získal nové evidencie, resp. si nové vytvára, je potrebné po určitej dobe verifikovať výsledky lustrácií aj v nových evidenciách. S opätovnou lustráciou sa počítalo už koncom roku 2003, kedy sa začali administratívne vybavovať žiadosti fyzických a právnických osôb. Lustrácia sa však odkladala z dôvodu neúplnosti evidencií a databáz, nedostatku ľudských zdrojov a hlavne množstva práce.

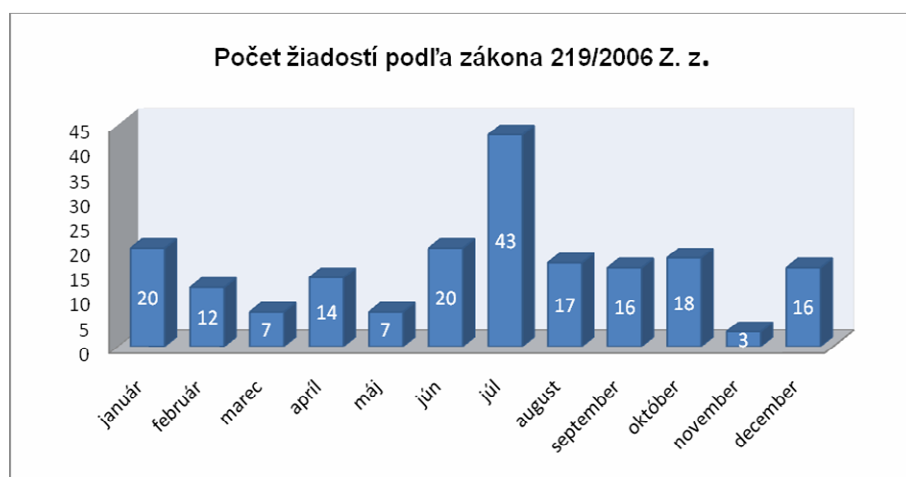
Graf 4

V súvislosti so vznikom Ústavu pre výskum totalitných režimov a Archívu bezpečnostných zložiek v Českej republike na konci roka 2007, bude potrebné s uvedenými inštitúciami podpísať Dohodu o spolupráci v oblasti sprístupňovania dokumentov verejnosti. Množstvo dokumentov zavedených Štátnou bezpečnosťou na slovenských občanov sa v súčasnosti nachádza v Českej republike. Podľa odhadov ústavu môže ísť o približne 250 dokumentov, o ktoré požiadali slovenskí občania a do dnešného dňa im predmetné dokumenty Ústav pamäti národa nesprístupnil. Pracovníci oddelenia sa aktívne zapájali aj do prác v Referáte oral history, najmä pri výjazdoch a práci vo filmovej strižni.

3. 1 Účastníci protikomunistického odboja

Oddelenie sprístupňovania vybavovalo aj žiadostí o priznanie postavenia účastníka protikomunistického odboja podľa zákona č. 219/2006 Z. z. o protikomunistickom odboji. Súčasťou žiadosti je aj dotazník, na základe ktorého ústav postupuje pri vybavovaní žiadosti. Údaje z dotazníka pracovníci referátu verifikujú s dokumentmi uloženými v Archíve Ústavu pamäti národa, v Archíve Vojenského historického ústavu, rehabilitačnými rozhodnutiami, záznamami Archívu Zboru väzenskej a justičnej stráže alebo inými dokumentmi, často aj zo zahraničia. V neposlednom rade sa pri skúmaní oprávnenosti žiadateľa zisťujú možné prekážky (napr. spolupráca s ŠtB, práca v zložke ŠtB, vysoká funkcia v aparáte KSS, KSČ, atď.)

Dokazovanie oprávnenosti žiadateľa o priznanie štatútu účastníka protikomunistického odboja je tak v mnohých prípadoch komplikované a zdĺhavé. V septembri 2007 bol príslušný referát personálne posilnený. V roku 2007 ústav obdržal 193 žiadostí. Od rokovania s predstaviteľmi Ministerstva obrany SR v máji 2007 udelil Ústav pamäti národa 84 osobám štatút účastníka protikomunistického odboja podľa zákona č. 219/2006 Z. z. o protikomunistickom odboji. Žiadatelia boli väčšinou bývalí politickí väzni. Okrem politických väzňov bol štatút udelený aj 6 príslušníkom Pomocných technických práporov (PTP), v dvoch prípadoch bol štatút udelený in memoriam manželkám politických väzňov a v 10 prípadoch bol štatút udelený podľa § 7 (iné zjavné formy odboja). Pokiaľ pôjde vybavovanie aj naďalej v stanovenom tempe, samozrejme aj v závislosti od rýchlosti zasielania vyžiadaných údajov a podkladov zo strany žiadateľov (napr. rehabilitačné rozsudky, fotografie), do konca januára 2008 by mali byť vybavení priami účastníci a v období ďalších dvoch mesiacov ostatné žiadosti (napr. žiadosti príbuzných).

Graf 5

Štatút nebol doposiaľ udelený šiestim osobám z dôvodu spolupráce s ŠtB (4 osoby), zákonnej prekážky v podobe nerehabilitovaného trestného činu (1 osoba) a menej ako 12-mesačnej odbojovej činnosti definovanej v zákone (1 osoba). V jednom prípade, keď ústav štatút neudelil, sa žiadateľ obrátil na Ministerstvo spravodlivosti SR so žiadosťou o preskúmanie tohto rozhodnutia. Ministerstvo spravodlivosti SR po preskúmaní podkladov, ktoré viedli Ústav pamäti národa k vydaniu zamietavého stanoviska, rozhodnutie ústavu potvrdilo.

4. Evidencie

V roku 2007 pokračovala Sekcia evidencií Ústavu pamäti národa v realizácii projektov, schválených Správnou radou v roku 2006. Niektorým projektom bola pridelená vyššia priorita, a preto sa začali riešiť v priebehu roku 2007.

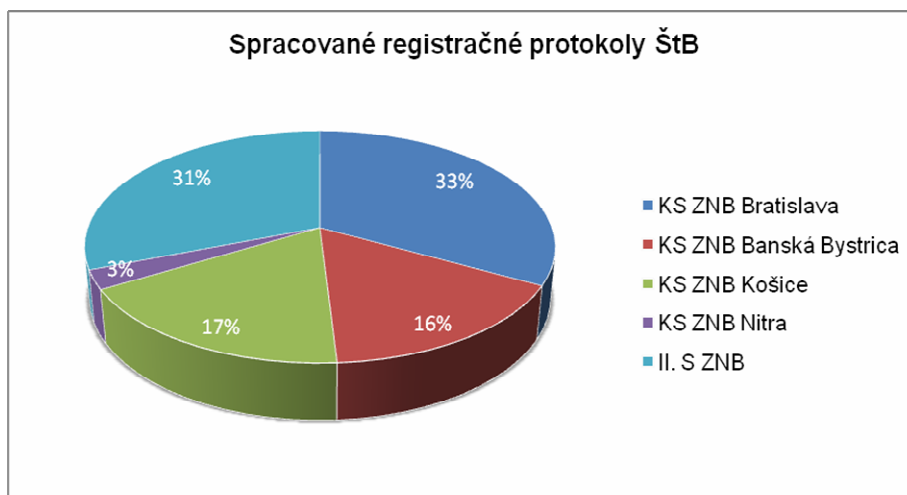
Predovšetkým sa to týkalo spracovania archívnych kníh – menovite archívnych kníh vyšetrovacích spisov. Ústav pamäti národa zverejnil na svojej internetovej stránke už v roku 2005 registračné protokoly agentúrnych a operatívnych zväzkov krajských správ ZNB. Evidencie z vyšetrovacích útvarov ŠtB doposiaľ ústav nezverejnil. Skutočnosť, že archívne knihy vyšetrovacích spisov neboli digitálne spracované a zverejnené verejnosti, podnietili vedenie ústavu venovať tejto problematike prioritu. Preto najväčšiu časť pracovných kapacít v roku 2007 venovala sekcia evidenčnému spracovaniu archívnych kníh vyšetrovacích spisov Krajských správ ŠtB na Slovensku a ich zverejneniu na internetovej stránke ústavu. Bol dokončený prevod archívnych kníh vyšetrovacích spisov do alfanumerickej formy. Spolu bolo spracovaných 43 108 záznamov z KS ŠtB Bratislava, Západoslovenského kraja a z KS ŠtB Banská Bystrica (v Banskej Bystrici sa zachovali dve série týchto archívnych kníh). Údaje boli v decembri 2007 zverejnené na internetovej stránke ústavu. V súčasnosti sa pripravuje ich štatisticko-analytické spracovanie.

V roku 2006 pracovníci ústavu ukončili prevedenie registrov operatívnych zväzkov II. správy ŠtB v Prahe (tzv. Centrály) do formy pre zverejnenie na internetovej stránke. V prvom štvrtroku 2007 bola vykonaná kontrola úplnosti a konzistentnosti údajov. Následne bola prvá časť registrov (1969 – 1989) v septembri 2007 zverejnená na internetovej stránke Ústavu pamäti národa. Evidencia obsahuje viac ako 75 tis. záznamov z obdobia rokov (1953-1989).

Bola vykonaná digitalizácia dohľadaneho registra agentúrnych zväzkov z Krajskej správy ŠtB v Nitre z 50-tych rokov. Podľa neho bol spracovaný, skontrolovaný a skonsolidovaný evidenčný súbor 3274 základných záznamov pre vyhľadávanie na internete.

Registre operatívnych zväzkov Krajských správ ŠtB na Slovensku boli v roku 2005 čiastočne prevedené do alfanumerickej formy a boli zverejnené na internetovej stránke ústavu. Táto forma umožňuje vyhľadávanie vo zverejnených protokoloch podľa základných údajov o zväzku (meno, priezvisko, dátum narodenia). V roku 2007 začali pracovníci doplňovať, kontrolovať a opravovať údaje v prevedených záznamoch z registrov zväzkov Krajskej správy ŠtB Banská Bystrica. Bolo potrebné doplniť údaje o založení zväzku, o problematike, na ktorú bol zväzok založený a vedený, o držiteľovi zväzku, pohybe zväzku, jeho častiach, jeho uložení, atď. Evidencia obsahuje 28 950 záznamov. Bola vykonaná aj čiastočná analýza týchto údajov a v roku 2008 pripravuje ich úplné analytické spracovanie.

Súčasťou elektronického spracovania registračných protokolov a archívnych kníh operatívnych zväzkov, prípadne vyšetrovacích spisov, je i digitalizácia kartotečnej evidencie a vytvorenie jej elektronického registra a evidenčnej údajovej bázy. V prvej polovici roku 2007 bolo zdigitalizovaných približne 40 000 takýchto kartotečných lístkov. Zo zdigitalizovaných kariet sa spracovalo 22 000 základných záznamov. V rokoch 2004 až 2006 ústav získal z archívu Ministerstva vnútra ČR dokumenty vo forme digitálnych fotografií či naskenovaných dokumentov. Je potrebné tieto materiály inventarizovať, upraviť, vyhotoviť záložné a pracovné kópie a pripraviť na použitie. V roku 2007 boli z týchto dokumentov spracované nasledovné evidenčné súbory. Bola spracovaná rehabilitačná kartotéka II. Správy FMV, pravdepodobne z obdobia 1968–1969. Evidencia obsahuje približne 250 záznamov. Tiež bola spracovaná základná evidencia z analytických správ, ktoré boli vyhotovené z vyšetrovacích spisov. Tieto boli zaradené do spisov o politických procesoch z 50-tych rokov. Materiály boli vyhotovené v *centrále* ŠtB, pravdepodobne v 60-tych rokoch minulého storočia. Evidencia obsahuje 3210 záznamov.

Graf 6

Pracovníci ústavu venovali v uplynulom roku pozornosť aj spracovávaniu menného registra a pohybu operatívnych zväzkov z dokumentácie ŠtB, ktorá zostala zachovaná zo zničených agentúrnych zväzkov koncom 50-tych a začiatkom 60-tych rokov. Táto dokumentácia vznikla v súvislosti s nariadením o zničení agentúrnych zväzkov a bola vo forme skupinových spisov zaradená do archívov krajských správ ŠtB. Informácia o existencii agentúrneho zväzku sa čiastočne zachovala v evidenciách, ktoré vytvorila ŠtB. Podľa zákona č. 553/2002 Z. z. je povinnosťou ústavu sprístupniť občanom informácie ŠtB, ktoré o nich zhromaždila, a ktoré sa zachovali v skupinových spisoch zaradených do archívov krajských správ ŠtB. Do digitálnej formy bolo prevedených viac ako 20 000 strán dokumentov (t.j. cca 50%) a začal sa spracovávať menný register. Elektronické spracovanie týchto materiálov je potrebné k rekonštrukcii registratúrnych záznamov v registračných protokoloch operatívnych zväzkov a vyšetrovacích spisov.

V roku 2006 bol spracovaný register funkcionárov ústredných orgánov KSČ a KSS. Ako podklady boli použité dobové stránicke periodiká. Bolo spracovaných okolo 2000 záznamov. V roku 2007 sa pokračovalo v dopracovávaní tohto registra. Dopĺňali sa funkcie obsadzované v období medzi jednotlivými zjazdmi (v dôsledku doplnenia alebo výmeny funkcionárov) z podkladov uložených v archívnych fondoch stranických orgánov, ktoré sa nachádzajú v Slovenskom národnom archíve. Bolo spracovaných a vyhodnotených približne 130 zasadnutí orgánov ÚV KSČ a ÚV KSS z obdobia rokov 1945 – 1971 a preverených asi 3500 záznamov. Ďalej bude potrebné rekonštruovať personálne obsadenie funkcionárov KSČ a KSS, aparátov

KSČ a KSS aspoň po úroveň funkcionárov na krajskej úrovni v bývalej SSR.

Koncom roku 2007 začali pracovníci sekcie kontrolovať a konsolidovať údaje, prevedené z archívnych kníh taktického fondu (fondu T) Krajských správ ŠtB na Slovensku. Evidencia tohto fondu sa zachovala na krajskej správe v Bratislave a v Banskej Bystrici. Evidencia obsahuje 9 987 záznamov. Od začiatku roku 2008 sa pripravujú údaje z tejto evidencie k zverejneniu na internetovej stránke ÚPN. Rovnako začali pracovníci ústavu vykonávať prevod údajov z archívnych kníh fondu starých spisov (fondu S) krajských správ ŠtB na Slovensku. Táto činnosť bude pokračovať i v roku 2008 s cieľom analyzovať údaje z týchto archívnych kníh prípadne porovnať ich s ďalšími zachovanými údajmi a pripraviť ich pre zverejnenie na internetovej stránke ústavu.

V roku 1990 bol prijatý tzv. zákon o súdnych rehabilitáciách. Podľa tohto zákona boli rehabilitovaní občania, ktorí boli odsúdení v období rokov 1948 – 1989 za politické trestné činy. Neúplný a nepresný zoznam týchto osôb bol uverejnený v publikácii *Zločiny komunizmu na Slovensku 1948 – 1989*. Evidencia má viac ako 70 000 záznamov. Už v roku 2005 začal ÚPN túto evidenciu dopĺňať a spresňovať. V roku 2007 sekcia evidencií pokračovala v dopĺňaní a oprave údajov tohto zoznamu.

5. Dokumentácia

V júni 2007 bola stanovená nová koncepcia Sekcie dokumentácie Ústavu pamäti národa, ktorá čiastočne vychádzala z predošlého zamerania sekcie a prebiehajúcich plánovaných činností. Koncepcia súvisela aj s tým, že k 31. 5. 2007 požiadal o rozviazanie pracovného pomeru dovtedajší riaditeľ.

Nová koncepcia definovala činnosť Sekcie vychádzajúc zo zákona 553/2002 Z. z. o pamäti národa v znení neskorších predpisov, ktorý stanovuje v § 8 úlohy Ústavu pamäti národa. Ide najmä o úlohy zverejňovať údaje o vykonávateľoch prenasledovania a ich činnosti, dávať podnety na trestné stíhanie zločinov a trestných činov podľa § 1 tohto zákona, pričom má ústav spolupracovať s Generálnou prokuratúrou SR, systematicky zhromažďovať a odborne dokumentačne spracovávať všetky druhy informácií, dokladov a dokumentov vzťahujúcich sa na dobu neslobody. Činnosť sa sústredila predovšetkým na odborné aktivity, ktorými sú dokumentácia, rekonštrukcia a následná analýza archívnych dokumentov, ktoré vznikli z činnosti bezpečnostných zložiek v rozhodnom období. Konkrétne išlo o systematickú rekonštrukciu personálnych a organizačných zložiek bezpečnostných orgánov, ktoré sú vymenované v § 2 zákona a ďalšie úlohy. Ústav plnil dôležitú úlohu stanovenú zákonom pri vypracovávaní podnetov na trestné stíhanie na základe podnetov občanov a zistení z vlastnej činnosti pre trestné činy spáchané príslušníkmi ŠtB, resp. inými bezpečnostnými orgánmi alebo štátnymi orgánmi v rozhodnom období.

5. 1 Rekonštrukcia represívnych zložiek totalitného štátu

V máji 2007 bola ukončená rekonštrukcia organizačnej štruktúry, personálneho obsadenia a činnosti bývalej XII. správy ZNB – centrálnemu kontrarozviednému útvaru ŠtB pôsobiaceho na Slovensku v rokoch 1974 - 1989. Výsledky tejto práce boli prezentované odbornej aj laickej verejnosti na internetovej stránke ústavu. Bolo zverejnených 764 mien príslušníkov ŠtB, zameranie jednotlivých odborov a oddelení, štruktúra správy, ktorá sa v priebehu 15 rokov menila trikrát a galéria náčelníkov. Ďalším z toho vyplývajúcim krokom bola príprava publikácie: *SIVOŠ, J.: XII. správa*

ZNB. *Dokumenty k činnosti Správy kontrarozvedky v Bratislave v rokoch 1974 – 1989*. Bratislava 2008, 636 s. Autor ukončil prácu na publikácii koncom roku 2007. Publikácia bola verejnosti predstavená koncom marca 2008. Na základe porovnania databáz príslušníkov ŠtB jednotlivých krajských správ ZNB (stav k roku 1989) a databázy prevzatých personálnych spisov a kmeňových kníh, kádrových rozkazov jednotlivých krajských správ v archíve ústavu sa začali od septembra 2007 prípravné práce smerujúce k určeniu rekonštrukcie organizačnej štruktúry, personálneho obsadenia Krajskej Správy ZNB Košice, pôsobiacej na teritóriu východného Slovenska. Do konca roka 2007 bolo identifikovaných 450 príslušníkov KS ZNB – S ŠtB Košice. Pri časti z nich bol do databázy uložený už aj funkčný priebeh ich služby. Pri rekonštrukcii KS ZNB – S ŠtB Košice je úloha náročnejšia v dôsledku organizačného členenia, predmetom rekonštrukcie sú aj jednotlivé oddelenia ŠtB, OLK, OPK.

Od septembra 2007 prebieha rekonštrukcia Spravodajskej služby Pohraničnej stráže. Konkrétne ide o rekonštrukciu personálneho obsadenia a činnosti jej organizačnej zložky 1/2 odd. 11. bratislavskej brigády PS (útvár strážiaci slovensko-rakúsky úsek hranice) a jej napojenia na jej nadriadený útvar Spravodajskú správu Hlavnej správy Pohraničnej stráže a OŠH. Rekonštrukcia je vykonávaná na základe dochovanej vzázkovej agendy 1/2 odd. a na základe limitovaného počtu personálnych spisov príslušníkov Spravodajskej služby PS v archíve Ústavu pamäti národa. Z dôvodu chýbajúcich evidenčných pomôcok a chýbajúcich poznatkov o registrácii vzázkovej agendy ide o mimoriadne náročnú úlohu. Do konca roka 2007 bolo identifikovaných 40 spravodajských dôstojníkov tejto zložky. Súčasne prebiehala aj analýza ich personálnych vzázkov, bola vytvorená databáza agentúrnych a operatívnych vzázkov (celkový počet 460) tejto zložky. Rovnako z dochovaných vzázkov v archíve prebiehala analýza činnosti a zamerania tejto zložky v sledovanom období (1985 – 1989).

V rámci pracovnej úlohy Analýza a popis hlavných objektových vzázkov I. správy ZNB, ktorú ÚPN ukladá §19 zákona o pamäti národa, bolo do konca novembra 2007 v dvoch fázach popísaných 400 hlavných objektových vzázkov, ktoré boli následne zverejnené na internetovej stránke ústavu. Pri popisovaní objektových vzázkov prebiehalo aj ich štúdium, ktoré je základom pre výskum a dokumentáciu činnosti

a pre organizačnú a personálnu rekonštrukciu rozviedky a jej oblastných odborov na Slovensku. Predpokladaný termín ukončenia celej úlohy, ktorá sa začala realizovať v roku 2006 je máj 2008.

5. 2 Príprava a podanie podnetov na Generálnu prokuratúru SR

V druhej polovici roku 2007 pracovníci ústavu vyhľadali, zhromaždili a vyhodnotili archívne dokumenty, svedectvá a listinné dôkazy, na podklade ktorých boli na Generálnu prokuratúru SR doručené štyri oznámenia o skutočnostiach, nasvedčujúcich spáchanie trestného činu. V prvom prípade z roku 1962 išlo o vykonštruovanú obžalobu a usvedčenie Valérie Matulayovej z trestného činu podvracania republiky použitím fyzického, psychického násillia a mučenia. Ďalší prípad z roku 1979 súvisel s represívnou činnosťou ŠtB voči cirkvi. Išlo o zranenie Milana Gona s následkom smrti počas jeho väzby, v rámci ktorej bol pridelený na výkon stavebných prác. V ostávajúcich dvoch prípadoch išlo o brutálnu vraždu katolíckeho kňaza Štefana Poláka na fare v Borovciach v roku 1987 a usmrtenie Floriána Gaála vyhodením z okna úradovne ŠtB v Bratislave v roku 1952 počas výsluchu. Počas celého roku 2007 bola pripravovaná dokumentácia k usmrteniu približne 40 osôb na slovensko-rakúskom úseku hranice v rokoch 1948 – 1989. V roku 2008 budú tieto usmrtenia predmetom komplexného podania na Generálnu prokuratúru SR. Tieto usmrtenia budú kvalifikované ako zločin proti ľudskosti, pretože zodpovedné osoby sa v hierarchickej postupnosti rôznou mierou podieľali na vytvorení, udržiavaní a vynucovaní totalitného režimu na hranici, v dôsledku čoho boli usmrtené civilné osoby.

5. 3 Objasňovanie pokusov o pozmeňovanie záznamov v registračných protokoloch

V októbri 2007 boli zverejnené nové zistenia o agentúrnej sieti XII. správy ZNB, ktoré boli výsledkom podrobnej rekonštrukcie tejto zložky. Na internetovej stránke ústavu boli zverejnené prvé dva zistené a dokumentované prípady pozmeňovania záznamov v origináloch registračných protokolov Krajskej správy ZNB – Správa ŠtB Bratislava. Išlo o prvé dva prípady z 30 zistených, kde sa neznáme osoby pokúsili preukázateľne po páde režimu v roku 1989 pozmeniť údaje o spolupráci s ŠtB, ktoré

v registračných protokoloch zaznamenali príslušníci ŠtB. Všetky zistené prípady pokusu o pozmeňovanie boli urobené v prospech spolupracovníkov ŠtB, ktorí mali byť zbavení podozrenia zo spolupráce a preradení do registračných kategórií zodpovedajúcim prenasledovaným osobám alebo záujmovým osobám v inej ako pôvodne registrovanej kategórii tajného spolupracovníka. Do konca roku 2007 boli zhromažďované ďalšie archívne dokumenty (plány práce jednotlivých útvarov ŠtB, registratúrne denníky, zväzky konšpiračných bytov, zvláštne finančné prostriedky, atď.) tak, aby mohlo byť v júni 2008 kompletne zverejnených zostávajúcich 28 prípadov pokusov o pozmeňovanie registračných protokolov. Podľa zákona o pamäti národa je Ústav pamäti národa povinný vykonávať úplné a nestranné hodnotenie doby neslobody. Z toho voči verejnosti vyplýva aj povinnosť, ktorá súvisí s odhaľovaním pravdy o minulosti - zverejňovať takéto zistenia, teda či nejaká osoba do roku 1989 bola spolupracovníkom ŠtB alebo nie. Podrobnejšie bolo o tejto úlohe sekcie informované v časopise Pamäť národa: SIVOŠ, J. – MORBACHER, L.: *Agentúrna sieť XII. správy ZNB. Pokusy o pozmeňovanie záznamov v registračných protokoloch KS ZNB S-ŠtB Bratislava In: Pamäť národa 4/2007, s. 81-91.*

5. 4 Dokumentácia Správy vyšetřovania ŠtB týkajúca sa prípravy vykonštruovaných procesov a prípadov zbavovania osobnej slobody jednotlivcov alebo skupín občanov v rokoch 1948-1989

Do osobitnej databázy vytvorenej sekciou informatiky boli po vyhľadani a analýze vyšetřovacích spisov ukladané údaje do kategórií: obvinení, vyšetřovatelia, príslušníci ŠtB, príslušníci ZNB, ZNV, prokurátori, sudcovia, predsedovia senátov, členovia senátov, svedkovia, administratívne osoby /KNV, ONV, MNV.../, odsúdení, rozsudky, dátumy, súdni znalci, záujmové osoby prechádzajúce spisom, agentúrne správy. Okrem zostavovania evidencie obetí má táto databáza slúžiť na identifikáciu ďalších menovaných kategórií pre potreby rekonštrukcie a vedeckého výskumu na pôde ústavu. Niektoré z kategórií dosiaľ nie je možné vyhľadať v iných jestvujúcich evidenciách, ktorými ÚPN disponuje. Pracovníci počas roku 2007 popísali približne 200 vyšetřovacích spisov.

5. 5 Zadržaní a odsúdení pri pokuse o prekročenie hranice (§ 8 ods. 1 k § 109 ods. 1 TZ a predchádzajúce)

Ide o skupinu československých občanov s predošlým trvalým pobytom na území Slovenska (príslušnosť súdu na Slovensku) a občanov štátov komunistického bloku, ktorí boli zadržaní pohraničnou strážou pri pokuse o prekonanie hranice, resp. ešte v hraničnom pásme na slovensko-rakúskom úseku hranice a boli odsúdení alebo podľa štátnej príslušnosti odovzdaní bezpečnostným orgánom domovskej krajiny. Cieľom je prezentovať rozsah postihu za tento politický trestný čin. V roku 2007 boli vykonané prípravné práce – vytvorená relačná databáza a identifikované archívne dokumenty, z ktorých budú informácie slúžiť na naplnenie databázy so sledovaným cieľom výstupu na internetovej stránke ústavu v roku 2008.

5. 6 Ďalšie úlohy

Počas roku 2007 sa pracovníci Ústavu pamäti národa zaoberali podnetmi občanov, ktorí sa obrátili na ústav v mnohých prípadoch s riešením majetkových krívd predovšetkým reštitúciami a perzekúciami, ktoré už nie je možné trestne stíhať. V roku 2007 ústav pokračoval v dokumentácii 7 prípadov usmrtených, zranených a poškodených v dôsledku invázie vojsk Varšavskej zmluvy v roku 1968. Dokumentácia slúžila poškodeným na uplatnenie nároku na odškodnenie podľa zákona č. 547/2005 Z. z. Zákon o odškodnení obetí okupácie Československa vojskami Zväzu sovietskych socialistických republík, Nemeckej demokratickej republiky, Poľskej ľudovej republiky, Maďarskej ľudovej republiky a Bulharskej ľudovej republiky.

6. Archív Ústavu pamäti národa

Celoročný plán práce Archívu Ústavu pamäti národa na rok 2007 nadväzoval na základné úlohy ústavu určené zákonom 553/2002 Z. z. V kalendárnom roku 2007 archív plnil nasledovné úlohy: preberanie archívnych materiálov a fondov, ochrana archívnych dokumentov, spracovanie a sprístupňovanie archívnych dokumentov, bádateľská a publikačná činnosť. Archív Ústavu pamäti národa podľa § 27 Zákona 553/2002 Z. z. od svojho vzniku preberá archívne dokumenty a fondy bezpečnostných zložiek. Na základe dvojstranných dohôd s ústrednými orgánmi štátnej správy (Ministerstvo vnútra SR, ministerstvo obrany SR a Ministerstvo spravodlivosti SR) a Slovenskou informačnou službou sa delimitácia predmetných dokumentov chýli ku koncu.

6. 1 Delimitácia archívnych fondov

Ešte koncom roku 2006 Ministerstvo spravodlivosti SR odovzdalo ústavu dokumentáciu zhromaždenú Oddelením na dokumentáciu zločinov komunizmu, ktoré bolo na jeseň 2006 zrušené. Rozsah dokumentácie je približne 3, 5 b. m. dokumentov. Na jar 2007 prevzal archív dokumentáciu SANO (Slovenská asociácia násilne odvedených do ZSSR jednotkami NKVD). Dokumentácia obsahuje približne 17 500 žiadostí s dotazníkmi, svedectvami a dokumentmi. Fond má rozsah 25 - 30 b. m., čo predstavuje 240 škatúľ archívneho materiálu. Uvedená dokumentácia nebola doteraz z časových a personálnych dôvodov podrobnejšie spracovaná.

V máji 2007 sa zástupcovia ústavu stretli na Ministerstve vnútra SR s predstaviteľmi ministerstva ohľadne stagnujúcej delimitácie dokumentov 4. odboru XII. Správy a KS ZNB Banská Bystrica (obor sledovania) a personálnych spisov bývalých príslušníkov Štátnej bezpečnosti. Zúčastnené strany sa dohodli na odlišnom postupe delimitácie, pretože delimitácia personálnych spisov je vzhľadom na charakter komplikovanejšia. Koncom leta boli dokumenty 4. odboru XII. Správy a KS ZNB Banská Bystrica delimitované do archívu ústavu. Rozsah fondu je 24 archívnych krabíc, pričom okrem dokumentov bolo delimitovaných aj 7 registračných protokolov. Konečná delimitácia dokumentov z Ministerstva vnútra SR sa tak presunula na rok 2008, pričom ide o

súbory: Fond OŠH Košice (ochrana štátnych hraníc, približne 150 inventárnych jednotiek) a personálne spisy príslušníkov Štátnej bezpečnosti. Na základe dohody s Ministerstvom vnútra SR uskutočnili pracovníci Ústavu pamäti národa fyzickú prehliadku všetkých delimitovaných personálnych a kádrových materiálov bývalých príslušníkov Štátnej bezpečnosti. Z dokumentov vytvorených po roku 1990 boli vytvorené kópie a tieto boli postúpené ministerstvu.

V septembri 2007 Ústav pamäti národa obdržal žiadosť Stálej misie Slovenskej republiky pri OSN v New Yorku ohľadne vyriešenia otázky archívnych dokumentov, ktoré ústavu darovala krajanská organizácia v USA a od roku 2006 boli núdzovo uskladnené v priestoroch Stálej misie. V súvislosti s účasťou prezidenta SR Ivana Gašparoviča na 62. VZ OSN, bola ústavu odporučená preprava týchto materiálov prostredníctvom špeciálu prezidenta SR. S pomocou Kancelárie prezidenta SR a Ministerstva zahraničných vecí SR boli predmetné dokumenty privezené na Slovensko a uložené v archíve ústavu. Rozsah fondu je približne 17 b. m. dokumentov. Dokumenty pochádzajú z činnosti reverenda Blahoslava S. Hrubého, ktorý bol protestantským kňazom, počas druhej svetovej vojny bol dôstojníkom americkej armády (OSS), po vojne členom Americkej vojenskej misie v Prahe, vedúcim protestantských programov pre Československo, redaktorom Rádia Slobodná Európa a prezidentom Amerického fondu pre Československých utečencov *American Fund for Czechoslovak Refugees*. Archívne dokumenty pochádzajú z činnosti Výskumného centra pre náboženstvo a ľudské práva v uzavretých spoločnostiach *Research Center for Religion and Human Rights in Closed Societies*, ktorého bol reverend Blahoslav S. Hrubý dlhoročným riaditeľom. Centrum monitorovalo situáciu v krajinách východného bloku a pomáhalo perzekuovaným oponentom komunistického režimu a veriacim.

Zaujímavým prírastkom v archíve ústavu je osobný fond Jána Kučeráka, ktorý po roku 1968 emigroval do Kanady. Ústavu pamäti národa daroval originálne fotografie zachytávajúce augustové udalosti (1968) v Banskej Bystrici a v okolí, ilegálne vydávané tlačoviny, atď. V decembri bol uvedený materiál spracovaný a založený do regálov.

Začiatkom februára 2007 bola medzi Ministerstvom obrany SR a Ministerstvom obrany ČR podpísaná Dohoda o odovzdaní materiálov bývalej vojenskej kontrarozvedky a spravodajskej správy generálneho štábu. Neskôr bol podpísaný aj vykonávací protokol, ktorý obsahoval postup a formu delimitácie. Uvedené dokumenty mali byť podľa dohody delimitované na Ministerstvo obrany SR, odkiaľ by sa následne presunuli do Ústavu pamäti národa (dokumenty po roku 1990 by sa stali súčasťou archívu Vojenského obranného spravodajstva). Podľa vyjadrení českej ministerky obrany mal ústav získať približne 60 000 dokumentov (osobných zväzkov), pomocné archívne dokumenty, evidencie atď. Podpis dohody, ako povedal minister obrany SR František Kašický, sa pripravoval dlho a významne sa ňom podieľal Ján Langoš. Práce na delimitácii dokumentov sa síce v priebehu roka rozbehli (bola vytvorená zmiešaná 12 členná odborná komisia), ale proces takpovediac spomalil vznik Ústavu pre štúdium totalitných režimov a Archívu bezpečnostných zložiek v Českej republike. Na základe zákona 181/2007 Sb. Ministerstvo obrany ČR delimitovalo dokumenty vojenskej kontrarozvedky a Spravodajskej správy generálneho štábu na český ústav. V súvislosti s delimitáciou týchto dokumentov do ÚPN bude potrebné rozšíriť priestory archívu a podľa zákona po bezpečnostnej a technickej stránke dovybaviť archív. Schválený rozpočet pre Ústav pamäti národa na rok 2008 v tejto veci ráta s kapitálovými výdavkami vo výške 2 milióny Sk.

Súčasťou činnosti archívu je aj ochrana archívnych dokumentov. Jej úlohou je ochrana kultúrneho dedičstva pred fyzickou a biologickou degradáciou. Táto činnosť bola zameraná na usporiadané ako i neusporiadané archívne súbory. V roku 2007 sa „prekrabicovala“ a fyzicky prekontrolovala časť zväzkovej agendy S-ŠtB Košice (približne 500 krabíc). Niekoľko archívnych krabíc dokumentov bolo ošetrovaných v plynovej komore Slovenského národného archívu.

6. 2 Služby verejnosti, spolupráca so štátnymi inštitúciami

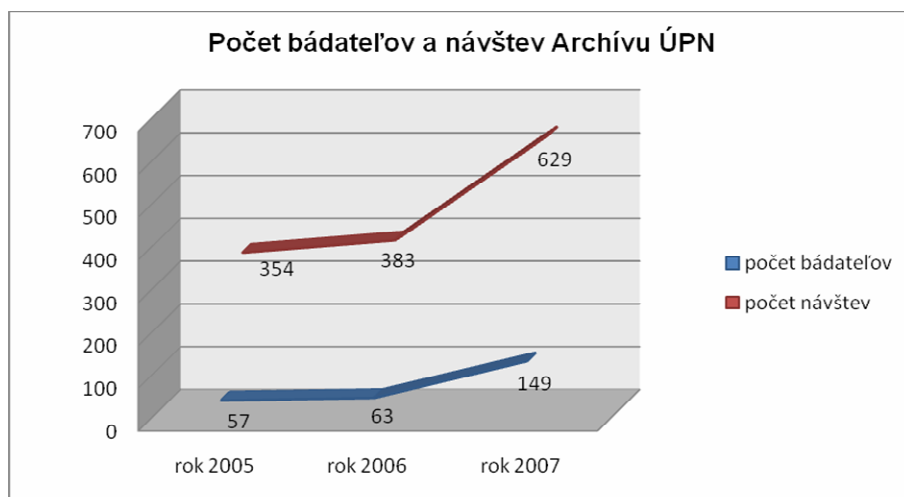
Ústav pamäti národa podľa § 8 Zákona 553/2002 Z. z. poskytuje orgánom verejnej moci informácie a dokumenty z činnosti bezpečnostných zložiek na plnenie ich zákonom stanovených úloh. Archív ústavu podľa poverenia štatutára vykonáva túto činnosť samostatne od ostatných zložiek už od roku 2003. Za rok 2007 bolo celkom

doučených približne 700 žiadostí od Národného bezpečnostného úradu, Slovenskej informačnej služby, Vojenského obranného spravodajstva, Ministerstva vnútra SR a reformovanej cirkvi. Žiadosti sa týkali predovšetkým previerok osôb. Oproti minulému roku ústav zaznamenal zvýšenie počtu podaných žiadostí o viac ako 110%. Oproti minulému roku poklesol počet žiadostí podaných reformovanou cirkvou, a naopak bol zaznamenaný niekoľkonásobne vyšší počet žiadostí zaslaných z Národného bezpečnostného úradu.

Graf 7

Pôsobenie archívu v oblasti využívania archívnych dokumentov tvorí rad činností, medzi ktoré sa zaraďuje informačná činnosť vo vzťahu k verejnosti, poskytovanie služieb bádateľom, atď. Pracovníci archívu poskytujú bádateľom konzultácie, pripravujú archívne dokumenty a vyhotovujú študijné kópie podľa platného bádateľského poriadku. V súvislosti so zverejnením archívnych fondov na internetovej stránke ústavu počet bádateľov oproti roku 2006 vzrástol o 137 %, t. j. z 63 vzrástol na 149 bádateľov. Úmerne k tomu sa zvýšil aj počet bádateľských návštev, z 383 návštev v roku 2006 na 629 návštev v roku 2007, čo je nárast o 65 %.

Graf 8

Je pravdepodobné, že počet bádateľov a teda aj návštevnosť bude v roku 2008 ešte vyššia. Treba poznamenať, že v súvislosti so zvýšeným záujmom o štúdium dokumentov z činnosti bezpečnostných zložiek, dochádzalo niekedy k situáciám, že pracovníci bádateľne nemali z priestorových dôvodov ďalších bádateľov kam umiestniť. Z toho dôvodu bol koncom roku 2007 dokúpený ďalší nábytok (stoly a stoličky). Odborná ale i laická verejnosť bola predovšetkým zo Slovenska. Medzi bádateľmi sa však našli aj historici z Poľska, Maďarska, Nemecka, Českej republiky, Nórska, USA, Veľkej Británie či Izraela. Bádateľom je okrem archívnych dokumentov k dispozícii aj príručná knižnica a knižničný fond Ústavu marxizmu-leninizmu.

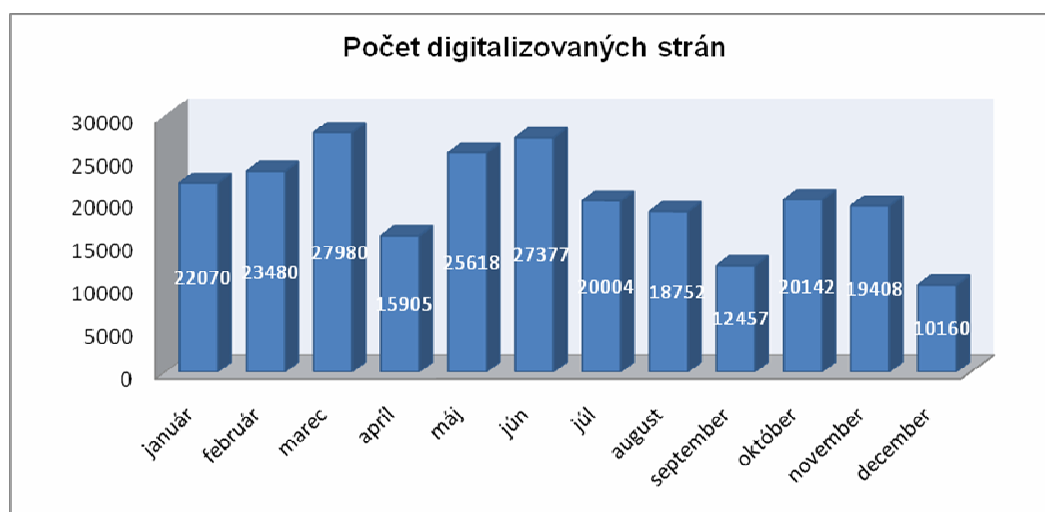
Pracovníci archívu sa v roku 2007 podieľali aj na piatich projektových úlohách, ktoré boli pripravené v rámci projektov *Násilie štátu voči civilnému obyvateľstvu* a *Represívne zločky štátu a obeť*. Z piatich projektov boli v roku 2007 úplne dokončené tri: Klasifikačné schéma archívnych fondov, organizačná štruktúra a personálne obsadenie vojenskej kontrarozviedky na Slovensku – približne 1000 osôb, prepis registračných protokolov útvarov VKR na Slovensku – 8472 záznamov. Na ďalších dvoch úlohách (*Evakuácia a utečenectvo na južnom Slovensku* a *Holokaust na južnom Slovensku*) sa podarilo dosiahnuť čiastočné výsledky tvorbou pomocných databáz. Pracovníci archívu sa aktívne podieľali na technickej podpore vydávania odborných publikácií a zapojili sa aj do vedeckej a bádateľskej činnosti.

7. Informatika

7. 1 Digitalizácia archívnych fondov

Dokumentačný systém Ústavu pamäti národa bol v roku 2007 doplnený o 243 353 zdigitalizovaných strán archívnych dokumentov. Z toho bolo vyše 170 000 strán digitalizovaných z papierových dokumentov a viac ako 70 000 strán mikrofišov. Dokumenty boli digitalizované predovšetkým pre potreby Oddelenia sprístupňovania, ale aj pre potreby archívu alebo dokumentácie. Spolu tak dosiaľ bolo zdigitalizovaných vyše 900 000 strán a v roku 2008 tento počet prekročí milión.

Z tohto dôvodu bude potrebné prikročiť k nákupu ďalších diskových polí, nakoľko kapacita diskovej pamäte už nebude na túto úlohu postačovať. Digitalizácia prebiehala na troch profesionálnych papierových skeneroch a dvoch mikrofišových. Nakoľko skenery boli kupované v roku 2004 a sú po záruke, bude musieť ústav pristúpiť k inovácii hardvérového vybavenia digitalizačného strediska. Táto položka sa konštatovala už v roku 2007, ale pre nedostatok financií nebola riešená.

Graf 9

S digitalizáciou archívnych dokumentov úzko súvisí popis týchto dokumentov a uloženie metadát do centrálnej databázy digitálneho archívneho systému Ústavu pamäti národa. Technológia popisu dokumentov pri digitalizácii bola daná v čase vzniku ústavu, keď ešte nebola zrejmá skladba budúcich archívnych fondov v správe ústavu. V súčasnosti nereflektuje z pohľadu používateľov potreby efektívneho

vyhľadávania a prípadnej rekonštrukcie dokumentov. Neriadi sa tiež žiadnymi štandardami a odporučeniami európskych, resp. svetových normotvorných inštitúcií. V budúcnosti treba predovšetkým nevyhnutne zaviesť štandardizované formáty pri výmene informácií v digitálnom svete a integrovať údaje z digitálneho archívneho systému ústavu do vytváraného európskeho digitálneho archívu.

Z hľadiska financovania dúfame, že Ústav pamäti národa nebude vylúčený regionálnym členením (Bratislavský samosprávny kraj) z množiny oprávnených žiadateľov prostriedkov zo štrukturálnych fondov EÚ, ako to naznačuje aktuálny zverejnený manuál operačného programu informatizácie spoločnosti, časť rozvoj pamäťových a fondových inštitúcií.

7. 2 Aktualizácia internetovej stránky ústavu

Úloha zverejňovania informácií na internetovej stránke Ústavu pamäti národa pozostáva z grafickej úpravy údajov, ktoré sú zverejňované, z prípravy databáz, importu údajov, a tiež z grafického návrhu stránky a jej softvérovej realizácie (programového kódu). V minulom roku boli realizované nasledovné práce:

V januári bola zverejnená interaktívna mapa Slovenskej republiky v rokoch 1939 - 1945 s údajmi o počte židovského obyvateľstva podľa jednotlivých regiónov, okresov, miest a obcí. Ústav pracoval s elektronickou databázou vychádzajúcou z originálnych hárkov súpisu Židov z roku 1942. Pri realizácii súpisu došlo zo strany úradov k mnohým pochybeniam (napr. duplicitné uvádzanie osôb, chybné prepisy mien, dátumov narodení a iných údajov). Preto „vyčistenie“ týchto nezrovnalostí bolo po technickej stránke náročné. V niektorých prípadoch sa museli tisíce údajov v evidenciách kontrolovať a opravovať ručne.

Vo februári ústav zverejnil štruktúru a personálne obsadenie orgánov Komunistickej strany Československa (KSČ) a Komunistickej strany Slovenska (KSS) od roku 1945 do roku 1989. Ako podklad bola použitá dobová stranícka tlač, ktorá sa nachádza v Archíve Ústavu pamäti národa. Program na stránke vyhľadáva v týchto zoznamoch podľa konkrétneho mena alebo podľa zastávanej funkcie. V druhej etape budú zachytené personálne zmeny v období medzi zjazdmi. Ďalšie etapy budú zamerané

na nižšie – krajské a okresné štruktúry komunistickej strany.

V máji bola zverejnená štruktúra, personálne obsadenie a náplne práce príslušníkov XII. správy ZNB v Bratislave 1974 - 1989. XII. správa ZNB - Správa kontrarozvedky v Bratislave bola útvárom Zboru národnej bezpečnosti, zložky Štátnej bezpečnosti. Ako výkonný útvar Federálneho ministerstva vnútra mala zabezpečovať, vykonávať a organizovať kontrarozviedne opatrenia v určených problematikách a objektoch federálneho charakteru na území Slovenskej socialistickej republiky. K zaujímavostiam patrí zoznam všetkých pracovníkov správy s údajmi o ich dátume narodenia, osobným evidenčným číslom a priebehom služby v ŠtB. Pre verejnosť mimoriadne zaujímavá je galéria náčelníkov XII. správy s fotografiami, stručným životopisom a ďalšími údajmi.

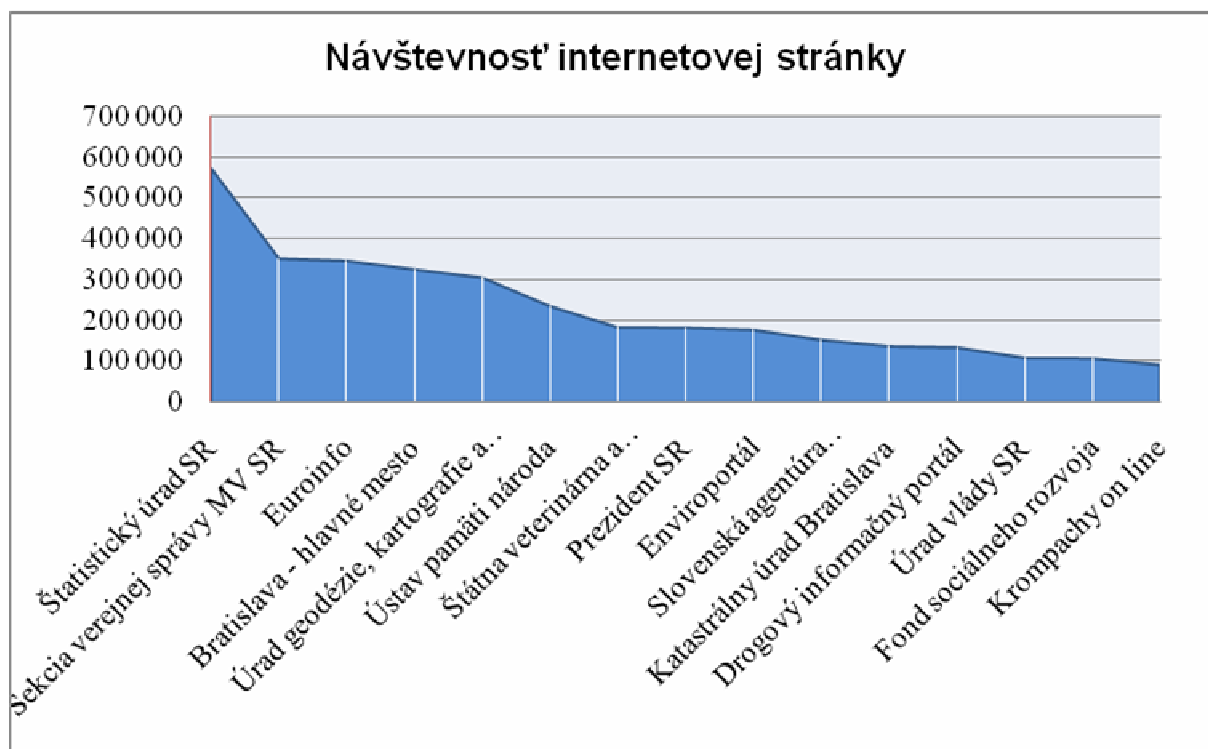
V auguste minulého roku boli zverejnené archívne fondy Archívu Ústavu pamäti národa. V slovenskom meradle ide o jedinečný projekt, ktorý poskytuje informácie o archívnych fondoch a zbierkach, ktoré podľa zákona 553/2002 Z. z. boli štátne orgány povinné odovzdať Ústavu pamäti národa. Neposkytuje len základné informácie, ale je to prvý pokus o vytvorenie elektronického informačného systému archívu v našich podmienkach. Znamená to, že vedeckí bádatelia i laická verejnosť môžu okrem zistenia základných údajov (časové rozpätie a rozsah archívnych fondov a zbierok) aj priamo listovať v pôvodných analytických pomôckach a vyžiadať si podľa kritérií určených bádateľským poriadkom pomocou elektronickej žiadanky dokument na štúdium.

K už zverejneným registračným protokolom Krajských správ ŠtB boli v septembri pridané registračné protokoly centrálnych útvarov kontrarozvedky z rokov 1969 - 1989. Na konci roku 2007 boli na internetovej stránke ústavu doplnené informácie o ďalších objektových zväzkov I. Správy ZNB (rozvedky). Počet takto popísaných zväzkov bol rozšírený o 250 objektových zväzkov. Verejnosť sa z evidencie môže dozvedieť údaje o registračnom čísle zväzku, dátume zavedenia a ukončenia zväzku, jeho krycie meno a stručný obsah zväzku.

Rovnako bol v decembri 2007 zverejnený aj prepis archívnych kníh vyšetrovacích spisov ŠtB. Archívne knihy vyšetrovacích spisov sú evidenčné pomôcky, ktoré viedli

Krajské správy Štátnej bezpečnosti vo svojich registratúrach pre fondy vyšetrovacích spisov. Zverejnené boli knihy z KS ŠtB Bratislava a Banská Bystrica. Z KS ŠtB Košice sa takéto knihy nezachovali. Verejnosť môže na internetovej stránke ústavu vyhľadávať podľa mena a priezviska, dátumu narodenia alebo archívneho čísla.

Internetovú stránku Ústavu pamäti národa navštívilo priemerne okolo 400 návštevníkov denne. V prípade tlačovej besedy Ústavu pamäti národa, alebo v súvislosti s medializovanými správami súvisiacimi s činnosťou ústavu tento počet stúpol aj na niekoľko tisíc návštev denne (napr. po tlačovej besede venovanej ústavom zisteným manipuláciám s údajmi v registračných protokoloch). Podľa servera Naj.Sk obsadila internetová stránka Ústavu pamäti národa v rebríčku návštevnosti stránok sekcie Štátne inštitúcie a orgány verejnej správy šieste miesto (sledovaných bolo 94 stránok).

Graf 10

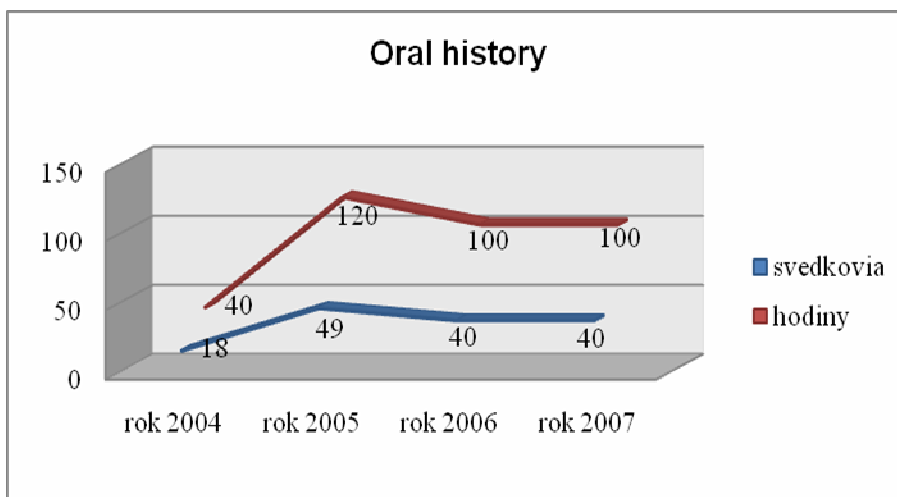
8. Audiovizuálna tvorba

8.1 Oral history

Jednou z úloh Ústavu pamäti národa je poskytovať verejnosti výsledky svojej činnosti, hlavne zverejňovať a sprístupňovať informácie o dobe neslobody 1939 - 1989. Úlohou projektu Oral history je zviditeľňovať konkrétne ľudské osudy, ktoré sa stali obeťou totalitných režimov. Uskutočňuje sa to prostredníctvom výroby a spracovania videozáznamov, ktoré majú slúžiť pre účely bádateľov, študentov, pedagógov a producentov dokumentárnych filmov. Zámerom projektu je, aby sa minulé krivdy na ľuďoch nikdy neopakovali.

V roku 2007 ústav v rámci projektu nakrútil 40 svedkov z obdobia totality. Nakrútený materiál v približnej dĺžke cca 100 hodín obsahuje výpovede svedkov, ktorí sa stali obeťami nacistickej a komunistickej perzekúcie. Svedkovia v prevažnej miere pochádzali z východného Slovenska, čo si vyžadovalo zvýšené nároky na nakrúcanie spojené s piatimi služobnými cestami. Od septembra 2007 boli služobné cesty z dôvodu výroby dokumentárneho filmu Prežili sme Gulag pozastavené. Od tohto času sa nakrúcanie svedkov obmedzilo iba na Bratislavský región a blízke okolie.

Okrem samotného nakrúcania svedkov, produkčná činnosť Oral history pozostáva z jej prípravy a postprodukcie natočeného materiálu. Nakrúcania sa zúčastnili v prevažnej miere referenti Oddelenia sprístupňovania Ústavu pamäti národa. Postprodukcia v sebe zahŕňa archiváciu nakrúteného materiálu, jeho registráciu v databáze a digitalizáciu výpovedí na DVD nosičoch. K prehľadnému využívaniu nakrúteného materiálu slúži podrobná databáza svedkov oral history, ktorá je pravidelne aktualizovaná. DVD nosiče si v roku 2007 zapožičalo viac ako 40 záujemcov o danú problematiku.

Graf 11

V rámci pracoviska prebiehala digitalizácia a registrácia 16 mm filmov, ktoré sa nachádzajú v archíve ústavu. Väčšinu týchto filmov ústav prevzal zo Slovenskej informačnej služby a z bývalého domu československo-sovietskeho priateľstva v Leviciach. Uvedené filmy sa po digitalizácii ukladajú na nosiče DVCAM a vytvára sa k nim databáza, ktorá sa skladá z obsahu a timecodov jednotlivých filmov. Takto upravené filmy sú k dispozícii na použitie do dokumentárnych filmov a na ilustračné záznamy nielen pre ústav, ale aj pre odbornú a laickú verejnosť, dokumentaristov a televízie. V roku 2007 bolo týmto spôsobom zdigitalizovaných 134 16 mm filmov.

8. 2 Tvorba dokumentárnych filmov

Spolu so zahraničnými partnermi zorganizoval v novembri Ústav pamäti národa 2007 medzinárodnú konferenciu Aktivity NKVD/KGB a ich spolupráca s tajnými službami v strednej a východnej Európe 1945-1989. Ústav, ako hlavný organizátor konferencie, sa rozhodol k sprievodnému programu zaradiť aj dokumentárny film *Prežili sme Gulag*, nakrútený v roku 2007 o násilne odvečených osobách jednotkami NKVD do ruských pracovných táborov. Podklad k danému filmu tvorili výpovede piatich osôb z východného Slovenska, ktorí boli po skončení II. svetovej vojny násilne odvečení do Ruska. Výpovede nakrútilo produkčné centrum ústavu Oral history v auguste 2007. Dej filmu sa začína rozprávaním piatich pamätníkov o spôsobe akým žili na konci vojny a spôsobe akým boli odvečení do Sovietskeho zväzku. Ďalej príbeh pokračuje samotnou cestou do Sovietskeho zväzku, pracovnými a životnými podmienkami v táboroch, možnosťou prežitia, atď. Záver filmu hovorí

o období po smrti Stalina, kedy boli väzni „rehabilitovaní“ a vrátili sa na Slovensko. Zámerom ústavu je doriešiť licenčné podmienky potrebné na vysielanie tohto filmu a poskytnúť film televíziám na odvysielanie.

Okrem filmu *Prežili sme Gulag Ústav pamäti národa* pripravoval aj film s pracovným názvom *Ako som mal začať tretiu svetovú vojnu*, ktorý hovorí o politickom väzňovi a dokončený bude v roku 2008. Film rozpráva príbeh mladých ľudí, ktorí sa rozhodli vyjadriť svoj slobodný názor, za čo ich totalitný režim neadekvátne kruto potrestal. Zachytáva udalosti rokov 1948 – 1955, teda obdobie najtvrdších komunistických represálií. Film vykresľuje dobu a režim cez osobný príbeh dospelujúceho chlapca, ktorý sa stal obeťou spravodajskej hry komunistickej štátnej bezpečnosti. Išlo o skupinu stredoškolákov z malej obce Viničné, ktorí z pohľadu demokratickej spoločnosti nijako neohrozovali vtedajšie štátne zriadenie. Išlo o protest mladých ľudí, nespokojných s praktikami štátnej moci – kolektivizáciou a jej dopadom na roľnícke obyvateľstvo. Mnohí obyvatelia Viničného – medzi nimi rodičia študentov - sa museli proti svojej vôli vzdať majetku. Nespravodlivo vedené politické procesy s cirkevnými hodnosťami taktiež prispeli ku kritickému postoju dospelujúcich chlapcov. Ich priestupok spočíval v tom, že v roku 1951 vytlačili letáky kritizujúce vtedajšie zriadenie. Hoci sa letáky vôbec nedostali na verejnosť, začala chlapcov vyšetrovať Štátna bezpečnosť.

9. Vedecký výskum

Sekcia vedeckého výskumu Ústavu pamäti národa vznikla ako nová organizačná zložka ústavu rozhodnutím Správnej rady Ústavu pamäti národa v marci 2007 a začala fungovať od 1. apríla 2007. Medzi prvoradé úlohy v prvých mesiacoch činnosti patrilo predovšetkým inštitucionálne konštituovanie sekcie, definovanie výskumných projektov (t.j. prehodnotenie prebiehajúcich projektov, vypracovanie a schválenie nových) a zintenzívnenie publikačnej činnosti ústavu.

Počas deviatich mesiacov roku 2007 bolo ústavom pripravených do tlače 6 titulov (z toho v jednom prípade bol ÚPN spoluvydavateľom). Do edičnej činnosti ústavu patrí aj časopis Pamäť národa, ktorý vychádza so štvrťročnou periodicitou. V záujme zvýšenia kvality príspevkov sa od čísla 3/2007 zmenila štruktúra redakcie. Na základe nového štatútu časopisu bola vytvorená redakcia ako výkonná zložka, ktorej úlohou je zostavenie jednotlivého čísla a redakčná úprava článkov. Na jej čele stojí šéfredaktor, ktorý bol členom aj bývalej redakčnej rady, čím sa zachováva personálna kontinuita s predošlým obdobím. Redakciu ďalej tvoria redaktori – dvaja zo sekcie vedeckého výskumu, jeden zo sekcie dokumentácie a jeden zo sekcie archívu. Posudzovanie odbornej kvality štúdií a článkov je úlohou redakčnej rady (zloženej väčšinou z externých členov), ktorá schvaľuje zaradenie jednotlivých príspevkov do konkrétneho čísla časopisu. Vedecké štúdie sú navyše oponované dvoma odborníkmi na danú problematiku. Ide o systém, ktorý je bežný vo väčšine odborných časopisov na Slovensku i v zahraničí. Do konca roka 2007 vyšli týmto spôsobom dve čísla (3/2007, 4/2007) a z väčšej časti bolo pripravené prvé číslo roku 2008.

K úlohám vedeckého výskumu patrí aj zabezpečenie odbornej i organizačno-technickej stránky vedeckých konferencií, ktoré organizuje Ústav pamäti národa, alebo na ktorých sa organizačne spolupodieľa. Od zimného semestra školského roku 2007/2008 bol v spolupráci s Filozofickou fakultou Univerzity Komenského v Bratislave otvorený nový dvojsemestrálny kurz pre študentov fakulty *Pramene k dejinám totalitných inštitúcií*, na ktorom sa odborne podieľa aj sekcia archívu. Kurz mal v zimnom semestri 2007 nasledovný program: Úvodné organizačné stretnutie,

Vyrovňovanie sa s komunistickou minulosťou, Zriadenie, účel a prierez činností Ústavu pamäti, Archív Ústavu pamäti národa – prehľad archívnych fondov, akvizičná činnosť, využitie pramennej základne, predchodcovia archívu a ich metódy práce, Sprístupňovanie prameňov modernými metódami, digitalizácia a tvorba digitálneho archívu, Zložky ŠtB na centrálnej úrovni - premeny, spisová služba, typy vytváraných dokumentov, Zložky ŠtB na krajskej a okresnej úrovni - premeny, spisová služba, typy vytváraných dokumentov, Vojenská kontrarozvedka (VKR) - dejiny pôvodcu, spisová manipulácia, archívne dokumenty, Zvláštne finančné prostriedky (ZFP) - moderné účtovné dokumenty a ich historická hodnota, Proces rekonštrukcie dokumentov a exkurzia do archívu, pracovný seminár (zoznámenie sa so skutočnými dokumentmi).

Spoločne s pracovníkmi ostatných sekcií sa vedeckí pracovníci podieľali na cykle prednášok pre stredné a vysoké školy v spolupráci s Nadáciou Konrada Adenauera. Jednotlivé školy z celého Slovenska si môžu vybrať tému prednášky z ponuky na internetovej stránke ústavu. Z prednášok, ktoré doteraz odzneli, sa pripravuje zborník pre študentov a učiteľov dejepisu. Pri jeho príprave ústav spolupracuje s odborníkom na didaktiku dejepisu Viliamom Kratochvílom. Medzi dôležité úlohy patrí aj osveta smerom k verejnosti, kde sú vedeckí pracovníci koordinátorom týchto aktivít v rámci celého ústavu. Tvoria odborné zázemie pri prezentovaní stanovísk ústavu v médiách, predovšetkým pri rôznych výročiach spadajúcich do obdobia neslobody. Ústav úzko spolupracuje s časopisom Domino Efekt (dnes Euro Domino), kde má Ústav pamäti národa osobitnú rubriku, v rámci ktorej boli v roku 2007 uverejňované populárno-vedecké články (od septembra 2007 s týždennou periodicitou). Podobne ústav spolupracoval aj s denníkom SME v rámci rubriky Mozaika storočia, kde vychádzali prevažne dvakrát do týždňa svedectvá ľudí o ich skúsenostiach s totalitnými režimami.

Základný vedecký výskum je jednou z hlavných úloh ústavu. V rámci projektov schválených vedením ústavu sa vykonáva koncepčný, koordinovaný výskum danej problematiky, ktorého výsledkom sú presne špecifikované a termínovo vymedzené publikačné výstupy vo forme vedeckých štúdií, monografií a edícií dokumentov. Jednotlivé projekty boli predložené Správnej rade a schválené. Pracovníci ústavu v roku 2007 pracovali na viacerých čiastkových úlohách, ktoré korešpondovali

s pripravovanými projektmi. Riešenie väčšiny projektov začne až v roku 2008. V roku 2007 sa pracovalo na troch hlavných projektoch.

Osudy Židov na Slovensku 1939 – 1945. Ide o pokračovanie projektu, riešeného i v ostatných troch rokoch (v roku 2007 aj v spolupráci s Dokumentačným strediskom holokaustu). Po dokončení základnej databázy arizovaných podnikov, ktorá sa v súčasnej dobe dokončuje, je naplánovaná práca na databáze Židov deportovaných v roku 1942 z územia Slovenska. Prípravné digitalizačné práce v Slovenskom národnom archíve, ktoré prebiehali v roku 2007 boli ukončené. Plánuje sa ich prevedenie do elektronickej podoby. Publikačným výstupom projektu je aj monografia Jána Hlavinku, ktorú ústav vydal v roku 2007.

Osudy obyvateľov obsadeného juhu Slovenska 1938 – 1945. Cieľom projektu je zdokumentovať osudy obyvateľov všetkých národností na území Slovenska, ktoré po prvej viedenskej arbitráži bolo obsadené Maďarskom. Úvodnou fázou jeho riešenia, ktorá prebiehala už v mesiacoch september – december 2007 je zaznamenávanie svedectiev ešte žijúcich svedkov udalostí (Oral history). Pracovníci sekcie uskutočnili viacero výjazdov do obcí dotknutého regiónu.

Syntéza dejín Štátnej bezpečnosti. Ide o ťažiskový projekt ústavu. Na jeho realizácii sa budú podieľať aj pracovníci ostatných zložiek ústavu. Projekt bol vypracovaný v období september – november 2007, pričom jeho riešenie začalo v decembri 2007. Vyšpecifikované boli viaceré čiastkové úlohy a v rámci nich aj termínované publikačné výstupy. Pracovníci, ktorí sú do projektu zapojení začali v rámci svojich tém archívny výskum. Výsledným produktom projektu bude komplexná vedecká syntéza.

9. 1 Medzinárodná konferencia o aktivitách NKVD/KGB v strednej a východnej Európe

V decembri 2007 si svet pripomenul deväťdesiate výročie založenia neslávne známej sovietskej tajnej polície, pôvodne nazvanej ČEKA. Od svojho zrodu, predovšetkým však po skončení občianskej vojny v sovietskom Rusku a ním okupovaných satelitoch, sa ČEKA a jej nástupcova (GPU, OGPU, NKVD, MGB, KGB) stali

nástrojom imperiálnej komunistickkej zahraničnej politiky. Konflikt s nacistickým Nemeckom, vyhraný s pomocou spojencov, otvoril sovietskym bezpečnostným zložkám cestu do srdca Európy. S ambíciou zorganizovať konferenciu s témou sovietskej štátnej bezpečnosti na Slovensku, resp. na pôde Ústavu pamäti národa, prišiel ešte predseda Správnej rady Ján Langoš.

Okrem Ústavu pamäti národa sa na konferencii podieľali aj partneri z Poľska, Nemecka a Maďarska. Ústav tiež o finančnú pomoc požiadal Višegrádsky fond a Nadáciu Konrada Adenauera. Konferencia Aktivity NKVD/KGB a ich spolupráca s tajnými službami v strednej a východnej Európe 1945 – 1989 sa uskutočnila v Bratislave v dňoch 14. - 16. novembra 2007. V šiestich paneloch (Archívy bezpečnostných zložiek ako zdroj k aktivitám NKVD/KGB, Od sovietskych poradcov v satelitných štátoch k sovietskym bezpečnostným školám, Stredná a východná Európa ako východisko k spravodajskému prenikaniu na Západ, Aktivity NKVD/KGB v okupovanej Nemeckej demokratickej republike a v Rakúsku, Spolupráca NKVD/KGB so satelitnými štátnobezpečnostnými službami a Sumarizačný panel) odznelo spolu 30 príspevkov od historikov a odborníkov z Českej republiky, Nemecka, Rakúska, Maďarska, Poľska, Ruska, Rumunska, Litvy, Kanady, Talianska a Slovenska. Z príspevkov, ktoré odzneli na konferencii vydá ústav v roku 2008 zborník.

Okrem samotnej konferencie ústav pripravil aj sprievodný program so zameraním na problematiku konferencie. V rámci tohto programu bol verejnosti prezentovaný dokumentárny film o násilne odvedených osobách z územia Slovenska do sovietskych gulagov, prezentácia dokumentárnych a inštruktážnych filmov ŠtB a KGB, ako aj výstava fotografií a dokumentov, zachytávajúcej činnosť KGB v Československu. Cieľom celej konferencie bolo sprístupniť odbornej, ale i laickej verejnosti čiastkové informácie o sovietskej bezpečnosti z archívov bezpečnostných zložiek jednotlivých štátov strednej Európy, systém práce, riadenia, spolupráce a výmeny informácií medzi jednotlivými bezpečnostnými službami.

9. 2 Účasť pracovníkov ústavu na konferenciách

Bukovszky, Ladislav: Slovakian experience. Konferencia: International work conference Recent past dragged along. Usporiadateľ: Historical Archive of the Hungarian State Security. Budapešť, Maďarsko, 3. – 4. október 2007.

Bukovszky, Ladislav: Archívy bezpečnostných zložiek ako zdroj k aktivitám NKVD/KGB. Konferencia: Aktivity NKVD/KGB a ich spolupráca s tajnými službami v strednej a východnej Európe. Usporiadateľ: Ústav pamäti národa. Bratislava, 14. – 16. november 2007.

Gula, Marián: Vyrovnávanie sa z minulosťou – Ústav pamäti národa. Konferencia: Democracy Building in Iraq. Usporiadateľ: Slovenská atlantická komisia. Banská Bystrica, 23. február 2007.

Gula, Marián: Manipulácia s archívnymi materiálmi – úlož, nakladanie, sprístupňovanie – slovenské skúsenosti represívnych aparátov, stredoeurópske skúsenosti. Usporiadateľ: Člověk v tísni. Štířín, Česko, 11. – 13. jún 2007.

Hlavinka, Ján: Protižidovské opatrenia v majetkovej oblasti v okrese Medzilaborce v rokoch 1939 – 1945. Konferencia: Holokaust ako historický a morálny problém v minulosti a súčasnosti. Súčasný stav výskumu. Usporiadateľ: Dokumentačné stredisko holokaustu, SNM - Múzeum Židovskej kultúry. Mojmírovce, 10. – 12. október 2007.

Kalina, Juraj: Štyria futbalisti Slovana za mrežami – prípad Tegelhoff a spol.. Konferencia: Športovci v komunistických väzeniach. Usporiadateľ: Konfederácia politických väzňov Slovenska. Bratislava, 16. február 2007.

Klobučník, Miroslav: Vyšetrovací spis ŠtB – hodnoverný prameň? Konferencia: Pramene k dejinám Slovenska. Usporiadateľ: Trnavská univerzita. Trnava, 17. október 2007.

Lacko, Martin: Hlinkova garda a Hlinkova mládež 1938 – 1945. Konferencia: Andrej Hlinka a jeho odkaz pre súčasnosť. Usporiadateľ: Spoločnosť Andreja Hlinku. Bratislava, 5. jún 2007.

Medvecký, Matej: Ústredňa štátnej bezpečnosti od jej vzniku po Salzburg. Konferencia: Slovenská republika 1939 – 1945 očami mladých historikov VI. Slovensko medzi 14. marcom 1939 a salzburskými rokovaniami. Usporiadateľ: Prešovská univerzita. Prešov, 24. – 26. apríl 2007.

Petranský, Ivan A.: Banskobystrický biskup Andrej Škrábik a ľudovodemokratický režim (1945 – 1950). Konferencia: České, slovenské a československé dejiny 20. století II. Usporiadateľ: Univerzita Hradec Králové. Hradec Králové, Česko, 7. – 8. marec 2007.

Petranský, Ivan A.: Cirkevná politika na Slovensku v rokoch 1945 – 1948. Konferencia: Konfesie, cirkevná politika a identita po roku 1945 na Slovensku a v Maďarsku. Usporiadateľ: Komisia slovenských a maďarských historikov. Budapešť, Maďarsko, 13. – 15. jún 2007.

Petranský, Ivan A.: Nation's Memory Institute and Reconciliation with the Communist Past in Slovakia. Konferencia: Rechtliche Möglichkeiten und Praxis der Aufarbeitung der Herrschaftsinstrumente totalitärer Systeme insbesondere durch Medien in Europa. Usporiadateľ: Europa-Universität Viadrina. Frankfurt (Oder), Nemecko, 28. - 29. november 2007.

Podolec, Ondrej: Ústavné provizórium. Konferencia: Slovenská republika 1939 – 1945 očami mladých historikov VI. Slovensko medzi 14. marcom 1939 a salzburskými rokovaniami. Usporiadateľ: Prešovská univerzita. Prešov, 24. – 26. apríl 2007.

Podolec, Ondrej: Politický systém na Slovensku v rokoch 1938 – 1945 vo svetle jeho zahraničných vzorov (komparatívny pohľad). Konferencia: Totalitarizmus III. Usporiadateľ: Západočeská univerzita Plzeň. Plzeň, Česko, 11. máj 2007.

Ragač, Radoslav: Digitalizácia francúzskymi očami. Konferencia: XI. archívne dni v Slovenskej republike, Archívy 21. storočia, Sprístupňovanie archívnych fondov a nové technológie. Žilina, 23. – 25. máj 2007.

Rendek, Peter: Operácia ALAN - Vzájomná spolupráca československej spravodajskej služby a sovietskej KGB v jednom z najväčších prípadov úniku bezpečnostných informácií NATO v období 1982 – 1986. Konferencia: Aktivity NKVD/KGB a ich spolupráca s tajnými službami v strednej a východnej Európe. Usporiadateľ: Ústav pamäti národa. Bratislava, 14. – 16. november 2007.

Schvarc, Michal: Henlein a Slovensko. K problematike zblíženia Karpatonemeckej a Sudetonemeckej strany. Konferencia: České, slovenské a československé dejiny 20. stoloetí II. Usporiadateľ: Univerzita Hradec Králové. Hradec Králové, Česko, 7. – 8. marec 2007.

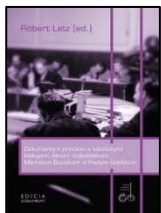
Schvarc, Michal: Pozícia Karmasinovej Deutsche Partei vo vnútro politickej kríze na jar a v lete 1940. Konferencia: Slovenská republika 1939 – 1945 očami mladých historikov VI. Slovensko medzi 14. marcom 1939 a salzburskými rokovaniami. Usporiadateľ: Prešovská univerzita. Prešov, 24. – 26. apríl 2007.

Sivoš, Jerguš – Medvecký, Matej: Slovenská politická emigrácia v činnosti Štátnej bezpečnosti. Konferencia: Za tú našu slovenčinu (Slovenská liga v Amerike 1907 – 2007). Usporiadateľ: Matica slovenská. Bratislava, 14. – 15. máj 2007.

Sokolovič, Peter: Vzostup a pád Hlinkovej gardy v Trnave na pozadí pomoci vláde pri konsolidácii režimu. Konferencia: Slovenská republika 1939 – 1945 očami mladých historikov VI. Slovensko medzi 14. marcom 1939 a salzburskými rokovaniami. Usporiadateľ: Prešovská univerzita. Prešov, 24. – 26. apríl 2007.

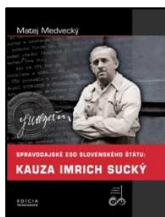
10. Vydané knižné publikácie ÚPN

10. 1 Dokumenty k procesu s katolíckymi biskupmi Jánom Vojtaššákom, Michalom Buzalkom a Pavlom Gojdičom

V septembri 2007 vydal Ústav pamäti národa Dokumenty k procesu s katolíckymi biskupmi Jánom Vojtaššákom, Michalom Buzalkom a Pavlom Gojdičom autora Róberta Letza. Vykonštruovaný proces proti trom slovenským katolíckym biskupom patril rozsahom príprav, propagandistickým využitím a dosahom na spoločnosť k najväčším procesom tohto typu v Československu. Iba v tomto procese zo štátov bývalého sovietskeho bloku boli naraz odsúdení traja biskupi. Svojím charakterom patrí do skupiny tzv. cirkevných procesov, ktoré boli úderom komunistického režimu proti katolíckej cirkvi. Úder proti biskupom mal zlomiť autoritu episkopátu ako celku a paralyzovať vplyv Svätej stolice, považovanej za nepriateľské centrum a *agentúru imperializmu*, na veriacich, a naopak zvýšiť vplyv komunistickej ideológie. Dokumenty zverejnené v predkladanej edícii umožňujú do väčšej hĺbky analyzovať túto historickú udalosť a súčasne rekonštruovať celý mocenský mechanizmus. Väčšina z dokumentov, nachádzajúcich sa v tejto publikácii, nebola ešte nikdy publikovaná. Dokumenty sú usporiadané chronologicky, tvoria uzavretý celok a uverejnené sú v plnom a neskrátenom znení. Podklady autor čerpal z Archívu Ústavu pamäti národa, Slovenského národného archívu, Národného archívu v Prahe, Štátneho archívu v Bratislave a Vojenského historického archívu v Prahe.

10. 2 Spravodajské eso Slovenského štátu: Kauza Imrich Sucký

V novembri vydal ústav monografiu Spravodajské eso Slovenského štátu: Kauza Imrich Sucký autora Mateja Medveckého. Kniha sa zaoberá životnými osudmi Imricha Suckého, ktorý sa do dejín zapísal ako vedúci detektívnej skupiny protikomunistického oddelenia Ústrednej štátnej bezpečnosti. Sucký pracoval na policajnom spravodajstve už počas 1. ČSR a v tej dobe participoval aj na pomerne závažných prípadoch, ktoré riešila československá polícia (prípud maďarského špióna a neskoršieho predsedu

slovenskej vlády prof. Vojtecha Tuku, či odhaľovanie sovietskej špionáže v československých zbrojovkách). Počas Slovenskej republiky 1939 – 1945 sa podieľal na takmer všetkých zásahoch proti komunistickej ilegalite. Jeho rukami prešla celá plejáda neskorších komunistických funkcionárov (Viliam Široký, Ludevít Benada, Gustáv Husák, Štefan Bašťanovský a mnohí iní). Počas pôsobenia na ÚŠB získal závažné poznatky, ktoré mohli mnohých kompromitovať. Po obnovení Československa ho ľudový súd odsúdil na mimoriadne krátky trest, viacerí svedkovia totiž radšej nechceli svedčiť. V roku 1948 Sucký emigroval do Viedne, odkiaľ ho československá rozviedka v septembri 1957 uniesla. Dôvodom bola okrem iného snaha šéfa ÚV KSČ Antonína Novotného a ministra vnútra Rudolfa Baráka pomocou Suckého výpovedí kompromitovať a odstaviť predsedu vlády Viliama Širokého z politiky. Sucký počas výsluchov na ŠtB vypovedal veľmi obsiahlo a jeho výpovede kompromitovali mnohých funkcionárov režimu a preto stranícke vedenie nakoniec radšej ustúpilo od zverejňovania akýchkoľvek informácií o tomto prípade. Imrich Sucký opustil brány väzenia po amnestii v roku 1968 a opäť emigroval do Rakúska, kde aj začiatkom 70. rokov zomrel.

10. 3 Židovská komunita v okrese Medzilaborce v rokoch 1938 – 1945

Poznatky z niekoľkoročného výskumu v slovenských i zahraničných archívoch, a tiež výpovedí priamych svedkov udalostí vnášajú svetlo do dejín dnes už nejestvujúcej a takmer zabudnutej židovskej komunity v okrese Medzilaborce na východnom Slovensku. Hospodársky zaostala oblasť, na severe susediaca s Poľskom, bola domovom prvých Židov z Haliče už v 18. storočí. V oblasti obývanej prevažne Rusínmi, Židia plne uplatnili svoje nadanie pre obchod a podnikanie a na začiatku 20. storočia už dominovali v hospodárstve ako obchodníci, drobní živnostníci a majitelia drevárskych a stavebných firiem, ktoré poskytovali prácu desiatkam ľudí. V samotných Medzilaborciach Židia dlhodobo tvorili tretinu obyvateľstva. Dôkazom životaschopnosti ich komunity boli dve murované synagógy a samostatná Židovská ľudová škola v centre mestečka. Rozpad Československa a následná zmena spoločenských pomerov v októbri 1938 viedli k radikálnemu zhoršeniu postavenia Židov. V novembri 1938, na základe nariadenia predsedu autonómnej vlády a ministra vnútra Jozefa Tisa, vysídlili z okresu Medzilaborce 20 Židov. Kniha v kontexte celoslovenského vývoja zachytáva

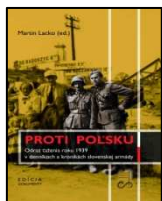
dosah jednotlivých protižidovských opatření na Židov v Medzilaborciach. Podrobne sa venuje aj problematike likvidácií a arizácií židovských podnikov. Na konkrétnych príkladoch ilustruje charakter celého arizačného procesu v celoslovenskom aj regionálnom kontexte. Samostatné kapitoly knihy sú venované dramatickým udalostiam v čase deportácií Židov zo Slovenska v roku 1942. Na základe výskumu v zahraničných archívoch možno sledovať tragické osudy členov komunity po ich deportácii zo Slovenska. Osobitnú pozornosť si zasluhuje kapitola o organizovaných útekoch niekoľkých medzilaboreckých Židov vo vlakoch s dreveným uhlím do neutrálneho Švajčiarska na prelome rokov 1942/1943. Posledné kapitoly knihy približujú osudy Židov v dobe SNP, nemeckej okupácie a ich povojnový návrat.

10. 4 Dezercie a zajatia príslušníkov Zaist'ovacej divízie v ZSSR v rokoch 1942 – 1943

Jednou z tabuizovaných kapitol našich národných dejín bola aj účasť Slovenska vo vojne proti Stalinovmu ZSSR, ktorej sa zúčastnilo približne 100 tisíc jeho občanov. Povojnová spisba tento traumatizujúci úsek buď zamlčovala alebo mystifikovala. Monografia sa na základe historických prameňov snaží podať objektívny obraz o pôsobení a činnosti príslušníkov Zaist'ovacej divízie v ZSSR, pričom spochybňuje najmä ťažiskový, dodnes pretrvávajúci mýtus marxistickej historiografie o celkovej nespoľahlivosti slovenských vojakov. Ten dlhé roky symbolizovala najmä postava kpt. Nálepku. Súčasne podáva presné zoznamy zbehnutých a zajatých slovenských vojakov, ich osudy, ako aj historické pozadie vojnových udalostí na Ukrajine a v Bielorusku.

10. 5 Proti Poľsku. Odras ťaženia roku 1939 v denníkoch a kronikách slovenskej armády

Jednou z najvýraznejších udalostí na prahu obdobia neslobody bola účasť Slovenska vo vojne proti Poľsku. Do protipol'ského ťaženia v septembri 1939 zmobilizovala slovenská vláda viac ako 50 tisíc mužov. Priamych bojov sa však Slováci zúčastnili len ojedinele, v prvý septembrový týždeň. Slovenská republika sa týmto stala jediným spojencom Nemecka v protipol'skej vojne, čím svojou mierou prispela k začiatku druhej svetovej

vojny a súčasne sa skompromitovala v očiach demokratických veľmocí. Na druhej strane bola účasť Slovenska vo vojne i reakciou na predchádzajúcu politiku Poľska, ktoré sa v roku 1938 snažilo o anexiu časti Slovenska a vytvorenie spoločnej hranice s horthyovským Maďarskom. Marxistická propaganda takisto zamlčovala fakt, že intervenčné slovenské jednotky boli vo viacerých ukrajinských, rusínskych i bývalých slovenských obciach pohraničia ich obyvateľstvom srdečne vítané. Rozpornosť i tragickosť tejto doby zachytávajú autentické dokumenty. V prvom rade osem denníkov (vrátane veliteľstva slovenskej poľnej armády Bernolák) a ďalších sedem kroník útvarov, resp. príslušníkov armády, ktoré sa zachovali vo Vojenskom historickom archíve v Bratislave.

10. 6 Vznik Slovenského štátu. 14. marec 1939.

Spomienky aktérov historických udalostí. I. diel

Bezprostredne po vzniku Slovenského štátu, ale aj neskôr v emigrácií počas druhej svetovej vojny i v ďalšej emigrácií po roku 1945 sa aktéri udalostí vývoja na Slovensku koncom 30. rokov vracali k ich hodnoteniu. Všetky tieto práce sú viac-menej prirodzene ovplyvnené politickým a ideologickým zameraním ich tvorcov a navyše silne podmienené dobou vzniku. V nich však je zachované veľké množstvo faktov a informácií, s ktorými sa nemožno stretnúť v archívnych dokumentoch alebo periodickej tlači. Editori uceleným vydaním spomienok a pamätí chcú ponúknuť verejnosti množstvo nových informácií a rôznych hodnotení politickej situácie a pomerov na Slovensku. Publikované materiály zahrňujú prakticky celé politické spektrum slovenskej spoločnosti koncom 30. rokov, od zástancov jednotného československého národa, cez podporovateľov autonómie Slovenskej krajiny až po tých, ktorí vystúpili s požiadavkou utvorenia samostatného štátu (Ferdinand Čatloš, Ferdinand Ďurčanský, Rudolf Beran, Franz Karmasin, Jozef M. Kirschbaum, Michal Korman, Alexander Mach či Karol Murgaš). Ústav pamäti národa bol spoluvydavateľom tejto publikácie.

Záver

Predkladaná správa dokumentuje činnosti a úlohy, ktoré vykonával Ústav pamäti národa v hodnotenom období 2007. Národná rada SR zvolila vo februári 2007 za nového predsedu Správnej rady Ústavu pamäti národa historika Ivana A. Petranského. Nový predseda nadviazal na úsilie Jána Langoša o dôsledné vyrovnanie sa s dobou neslobody 1939 – 1989 a zároveň priniesol do tohto procesu nové prvky, predovšetkým dôraz na úplné a nestranné hodnotenie doby prostredníctvom uceleného vedeckého výskumu.

Aj v uplynulom roku 2007 pokračovali kontakty so zahraničnými partnermi v Poľsku, Maďarsku, Nemecku, USA a hlavne v susednej Českej republike, kde bol v priebehu roku schválený zákon o založení rovnakej inštitúcie, akou je Ústav pamäti národa na Slovensku. Vyrovnanie sa s totalitnou minulosťou, do roku 1993 spoločnou pre oba štáty, sa tak kvalitatívne i kvantitatívne zlepšilo.

O sprístupňovanie dokumentov po bývalých bezpečnostných zložkách štátu je zo strany verejnosti neustály záujem. Predpoklad, že počet žiadostí bude s odstupom času klesať sa nenaplnil, práve naopak, počet žiadostí sa mierne zvýšil. V roku 2007 sa podarilo v tejto oblasti ústavu odstrániť časový sklz, ktorý vznikol v roku 2003, kedy ústav obdržal niekoľko tisíc žiadostí, ale nedisponoval ešte archívnymi dokumentmi, ani personálnym a technickým zázemím, nutným na ich vybavenie. Po počiatkových problémoch došlo aj v oblasti posudzovania žiadostí o priznanie štatútu účastníka protikomunistického odboja výraznému pokroku a v roku 2007 bolo vydaných niekoľko desiatok preukazov. Aj v tomto prípade bol zákon (219/2006 Z. z.) vzorom pre podobný zákon v Českej republike.

V oblasti evidencií pracovníci ústavu ukončili prevedenie registrov operatívnych zväzkov II. správy ŠtB v Prahe (tzv. Centrály) do formy pre zverejnenie na internetovej stránke. Evidencia obsahuje viac ako 75 tis. záznamov z obdobia rokov 1953-1989. Prvá časť evidencie bola zverejnená na internetovej stránke ústavu. Rovnako boli spracované aj registračné protokoly agentúrnych a operatívnych zväzkov z 50-tich rokov z KS MV Nitra. Prepísané a analyzované boli archívne knihy

vyšetrovacích spisov z Bratislavy a Banskej Bystrice (z Košíc sa nezachovali), ktoré výrazným spôsobom uľahčili prácu pri vybavovaní žiadostí. V roku 2007 tiež pokračovala dokumentácia štruktúry ÚV KSS a ÚV KSČ.

Odborná i laická verejnosť na Slovensku ocenila v roku 2007 skutočnosť, že ústav podal na Generálnu prokuratúru SR štyri podnety pre podozrenie zo spáchania trestných činov, ktorých sa mali dopustiť príslušníci Štátnej bezpečnosti. Pracovníkom ústavu sa v uplynulom roku podarilo zrekonštruovať štruktúru a personálne obsadenie tzv. XII. správy ZNB (tzv. „februárky“). Verejnosť sa tak mohla presvedčiť, že pracovníkom Štátnej bezpečnosti venuje ústav rovnakú pozornosť, ako jej spolupracovníkom. Pri práci na objasnení agentúrno-operatívnej práci boli v registračných protokoloch pracovníkmi ústavu objavené pokusy o pozmeňovanie údajov v knihách. Pozornosť bola venovaná aj odhaľovaniu prípadov osôb, ktoré boli zastrelené, resp. zabitú pri pokuse o prekročenie štátnych hraníc.

Archív Ústavu pamäti národa bol v roku 2007 doplnený o delimitované dokumenty 4. odboru XII. správy a KS ZNB Banská Bystrica (obor sledovania), dokumentáciu SANO (Slovenská asociácia násilne odvečených do ZSSR jednotkami NKVD), dokumenty z pozostalosti reverenda Blahoslava S. Hrubého a Výskumného centra pre náboženstvo a ľudské práva v uzavretých spoločnostiach, ktoré boli privezené z USA a o súkromné zbierky. V porovnaní s minulosťou vzrástol počet bádateľov a historikov, ktorí študovali v bádateľni archívu o vyše 65%. Bádateľňu ústavu nenavštevujú len bádatelia zo Slovenska, ale aj z Čiech, Poľska, Maďarska, USA, Nórska, Izraelu a ďalších krajín. Výrazne vzrástol oproti predchádzajúcemu obdobiu počet žiadostí VOS, NBÚ a SIS v súvislosti so zabezpečením ich agendy, hlavne v oblasti bezpečnostných previerok.

Dokumentačný systém Ústavu pamäti národa bol v roku 2007 doplnený o takmer štvrt' milióna zdigitalizovaných strán archívnych dokumentov. Spolu tak dosiaľ bolo zdigitalizovaných vyše 900 000 strán a v roku 2008 tento počet prekročí milión. Na internetovej stránke bola v uplynulom roku zverejnená interaktívna mapa židovského obyvateľstva z údajmi z roku 1942, štruktúra a personálne obsadenie ÚV KSČ a ÚV KSS, štruktúra a personálne obsadenie XII. S ZNB, prepis registračných protokolov

centrály II. Správy ZNB, údaje z archívnych kníh vyšetrovacích spisov a ďalšie veci.

V roku 2007 ústav v rámci projektu Oral history nakrútil 40 svedkov z obdobia totality. Nakrútený materiál v približnej dĺžke cca 100 hodín obsahuje výpovede svedkov, ktorí sa stali obeťami nacistickej a komunistickej perzekúcie. V rámci pracoviska prebiehala digitalizácia a registrácia 16 mm filmov, ktoré sa nachádzajú v archíve ústavu. Ústav nakrútil film Prežili sme Gulag o násilne odvečených osobách jednotkami NKVD do ruských pracovných táborov. Podklad k danému filmu tvorili výpovede piatich osôb z východného Slovenska, ktorí boli po skončení II. svetovej vojny násilne odvečení do Ruska.

Príchodom nového predsedu Správnej rady sa štrukturálne a personálne posilnil vedecký výskum, v rámci ktorého sa vykonáva nestranné hodnotenie doby neslobody formou vedeckého bádania. Počas deviatich mesiacov v roku 2007 bolo ústavom pripravených do tlače 6 titulov (z toho v jednom prípade bol ÚPN spoluvydavateľom). Do edičnej činnosti ústavu patrí aj časopis Pamäť národa, ktorý vychádza so štvrťročnou periodicitou. Pracovníci ústavu zabezpečili pre študentov základných, stredných a vysokých škôl 40 odborných prednášok na témy súvisiace s predmetom činnosti ústavu. Začala sa práca na koncepcii syntézy dejín ŠtB, čo predstavuje v slovenskom meradle unikátny projekt. Pracovníci ústavu úspešne prezentovali výsledky svojej vedeckej činnosti na domácich i zahraničných konferenciách.

Prílohy

Prehľad publikačnej vedeckej a odbornej činnosti pracovníkov ústavu

AAB – vedecké monografie vydané v domácom vydavateľstve (3)

1. MEDVECKÝ, M.: Spravodajské eso slovenského štátu: Kauza Imrich Sucký. Bratislava. ÚPN 2007, 239 s.
2. HLAVINKA, J.: Židovská komunita v okrese Medzilaborce v rokoch 1938 – 1945. Bratislava. ÚPN 2007, 281 s.
3. LACKO, M.: Dezercie a zajatia príslušníkov Zaisťovacej divízie v ZSSR v rokoch 1942 – 1943. Bratislava. ÚPN 2007, 350 s.

ABD – kapitoly v domácich monografiách (3)

1. LACKO, M.: Modrová po roku 1914. (Rozsah 2 AH).
2. LACKO, M.: Školstvo po roku 1918. (Rozsah 0.5 AH). In: Kol.: Modrová 1157-2007. Modrová. Obecný úrad 2007, 245 s.
3. PETRANSKÝ, I. A.: Ján Srna SJ. In: Dzurjanin, S. (ed.): Život za mrežami. Prešov. Vydavateľstvo Michala Vaška 2007, s. 299 – 315.

ADF – vedecké práce v domácich nekarentovaných časopisoch (19)

1. SCHVARC, M.: Masová exekúcia v Sklenom 21. septembra 1944 v širšom dejinnom kontexte. Pamäť národa, roč. III, 2007, č. 3, s. 2 – 13.
2. SCHVARC, M.: Guľka pre štátneho tajomníka. Atentát na Franza Karmasina v Nižnom Medzeve 11. decembra 1938. Pamäť národa, roč. III., 2007, č. 4, s. 42 – 50.
3. SCHVARC, M. – HOLÁK, M.: Marcová kríza 1939 vo svetle vybraných nemeckých dokumentov. Vojenská história, roč. XI, 2007, č. 1, s. 86 – 127.
4. SOKOLOVIČ, P.: Pohotovostné oddiely Hlinkovej gardy. Pamäť národa, roč. IV, 2007, č. 4, s. 4-30.

5. LACKO, M.: Rusínska problematika vo fondoch armádneho spravodajstva 1940-1941. Pamäť národa, roč. III, 2007, č. 3, s. 46-53.
6. SIVOŠ, J.: Správa kontrarozviedky v Bratislave – XII. správa ZNB. Pamäť národa, roč. III., 2007, č. 1, s. 48-68.
7. SIVOŠ, J.: Problematika vnútorného nepriateľa v činnosti II. odboru XII. správy ZNB v roku 1980. Pamäť národa, roč. III., 2007, č. 3, s. 54 – 69.
8. SIVOŠ, J. – MORBACHER, Ľ.: Agentúrna sieť XII. správy ZNB. Pokusy o pozmeňovanie záznamov v registračných protokoloch KS ZNB S-ŠtB Bratislava. Pamäť národa, roč. III, 2007, č. 4, s. 81-91.
9. PALKO, V.: Michal Ferianc – vyliečili ho, aby ho popravili. Pamäť národa, roč. III, 2007, č. 2, s. 6 – 21.
10. PALKO, V.: Na strane prenasledovaných. Pavol Valent a spol. Pamäť národa, roč. III., 2007, č. 4, s. 67 – 80.
11. ĎURINA, Ľ. – RAGAČ, R.: Rekonštrukcia zväzkov v archíve ÚPN. Pamäť národa roč. III, 2007, č. 3, s. 77 – 84.
12. PYTLÍK, P.: Obchodná a priemyselná komora v Košiciach (dejiny pôvodcu a rozbor archívneho fondu). Slovenská archivistika, roč. XLII, č. 1, 2007, s. 54 – 91.
13. RAGAČ, R.: Zo zákulisia XII. Správy ZNB. Pamäť národa, roč. III, 2007, č. 2, s. 63-67.
14. RAGAČ, R.: Zvláštne finančné prostriedky v podmienkach Správy štátnej bezpečnosti. Bratislava. Pamäť národa, roč. III, 2007, č. 2, s. 68-72.
15. PETRANSKÝ, I. A.: Kňazské a biskupské pôsobenie Andreja Škrábika. Duchovný pastier, roč. 88, 2007, č. 2, s. 70 – 82.
16. PETRANSKÝ, I. A.: Tomáš Munk – jezuitský novic obeťou protižidovských represíí. Pamäť národa, roč. 3, 2007, č. 3, s. 70 – 76.
17. PETRANSKÝ, I. A.: Zákonom neuznané kresťanské cirkvi a náboženské spoločnosti v Slovenskej republike 1939 – 1945. Historický zborník, roč. XVII., 2007, č. 2, s. 37 – 50.
18. BUKOVŠKY, L.: Podoby maďarsko-slovenskej výmeny obyvateľstva medzi okresom Galanta a Nyíregyháza). Pamäť národa, roč. 3, 2007, č. 1, s. 37 – 47.
19. BUMOVÁ, I.: Protižidovské výtržnosti v Bratislave v historickom kontexte (august 1946). Pamäť národa, roč. 3, 2007, č. 3, s. 14 – 29.

AFC – Publikované príspevky na zahraničných vedeckých konferenciách (4)

1. PETRANSKÝ, I. A.: Banskobystrický biskup Andrej Škrábik a ľudovodemokratický režim (1945 – 1950). In: Sklenářová, S. (Zost.): České, slovenské a československé dějiny 20. století II.: Sborník mezinárodní konference mladých vědeckých pracovníků. Univerzita Hradec Králové, 7. – 8. března 2007. Ústí nad Orlicí 2007, s. 196 – 206.
2. SCHVARC, M.: Henlein a Slovensko. K problematike zblíženia Karpatonemeckej a Sudetonemeckej strany. Sklenářová, S. (Zost.): České, slovenské a československé dějiny 20. století II. Sborník z mezinárodní konference mladých vědeckých pracovníků. Ústí nad Orlicí 2007, s. 239 – 246.
3. PODOLEC, O.: Slovenský autonomizmus. (Vývoj autonomistickej myšlienky v slovenskom politickom prostredí do roku 1945). In: Sklenářová, S. (Zost.): České, slovenské a československé dějiny 20. století II. Sborník mezinárodní konference mladých vědeckých pracovníků. Univerzita Hradec Králové, 7. – 8. března 2007. Ústí nad Orlicí 2007, s. 207 – 214
4. PODOLEC, O.: Politický systém na Slovensku v rokoch 1938 – 1945 vo svetle jeho zahraničných vzorov (komparatívny pohľad). In: Totalitarizmus III. Plzeň 2007.

BDF – odborné práce v domácich nekarentovaných časopisoch (26)

1. MEDVECKÝ, M.: Špióni – problematickí hrdinovia komunistického éry. Domino efekt, roč. XVI, 2007, č. 24, s. 29- 31.
2. MEDVECKÝ, M.: Dobrodružný život agenta Petersona. Domino efekt, roč. XVI, 2007, č. 41, s. 33 – 35.
3. MEDVECKÝ, M.: Spravodajské eso slovenského štátu. Domino efekt, roč. XVI, 2007, č. 47, s. 30 – 32.
4. SCHVARC, M.: Nacistická eugenika a Nemci na Slovensku. História, roč. VII, 2007, č. 2, s. 14 – 17.
5. SOKOLOVIČ, P.: Odchod trnavskej posádky do Povstania. Pravda a legendy o Povstaní. Domino efekt, roč. XVI, 8. 8. 2007, č. 30, s. 33-35.

6. SOKOLOVIČ, P.: Zločiny Pohotovostných oddielov Hlinkovej gardy. Gardisti pod lupou histórie. Domino efekt, roč. XVI, 5. 9. 2007, č. 33, s. 33-35.
7. SOKOLOVIČ, P.: Prvá Hlinkova garda. Domino efekt, roč. XVI, 17. 10. 2007, č. 40, s. 33-35.
8. SOKOLOVIČ, P.: Počiatky protižidovských akcií v Trnave. Domino efekt, roč. XVI, 7. 11. 2007, č. 43, s. 33-35.
9. HLAVINKA, J.: Ako mali byť Rusíni vychovávaní k láske k slovenskému štátu. Domino efekt, roč. XVI, 12. 12. 2007, č. 49, s. 29 – 31.
10. MIKLOVIČ, M.: Dohoda o stíhaní a potrestaní hlavných vojnových zločincov Európskej Osi. Pamäť národa, roč. III, 2007, č. 4, s. 45 – 54.
11. MIKLOVIČ, M.: Akcia „RUBÍN“. Návrhy sabotážnych akcií na ropovody v NSR. Pamäť národa, roč. III, 2007, č. 4, s. 55 – 62.
12. MIKLOVIČ, M.: Akcia „KRUH“. Simulovanie spravodajských operácií v Bratislave. Pamäť národa, roč. III, 2007, č. 4, s. 91 – 93.
13. SIVOŠ, J.: Agenti proti svojej vôli? Domino efekt, roč. XVI., 2007, č. 42, s. 34-36
14. KLOBUČNÍK, M.: Od Dubčeka k Husákovi. Domino efekt, roč. XVI, 29. 3. 2007, č. 11, s. 20 – 21.
15. KLOBUČNÍK, M.: Verný až do vytriezvenia. Príbeh agenta Špecialistu. Domino efekt, roč. XVI, 17.5. 2007, č. 18.
16. KLOBUČNÍK, M.: V cirkvi proti cirkvi. Domino efekt , roč. XVI, 6. 6. 2007, č. 21, s. 32 – 34.
17. KLOBUČNÍK, M.: Robo Kazík spieval rád. Domino efekt, Roč. XVI , 20. 6. 2007, č. 23, s. 26 – 29.
18. KLOBUČNÍK, M.: Pamäť podľa prania hierarchov. Domino efekt , roč. XVI, č. 27, 18. 7. 2007, s. 24 – 25.
19. KLOBUČNÍK, M.: ŠtB – rodinné striebro klanu Širokých. Domino efekt, roč. XVI, č. 28, 25. 7. 2007, s. 28 – 31.
20. KLOBUČNÍK, M.: Zachvačiki, idite domoj! Domino efekt, roč. XVI, č. 32, 22. 8. 2007, s. 29 – 31.
21. LACKO, M.: Tragická rola partizánov alebo počiatky terorizmu na Slovensku. Domino efekt, roč. XVI, č. 33, 29. 8. 2007, s. 32-35.
22. LACKO, M.: Slováci proti Poľsku? Domino efekt, roč. XVI, č. 51-52, 19. 12. 2007, s. 28-30.

23. RAGAČ, R.: Červeň na palete. Imrich Weiner-Kráľ a dve totality. Domino efekt, roč. XVI, 2007, č. 29, 1.8.2007, s. 31-33.
24. RAGAČ, R.: Z hradu do lágra. Čo nebolo v denníkoch. Domino efekt, roč. XVI, 2007, č. 35, 12.9.2007, s. 30-32.
25. PETRANSKÝ, I. A.: Cirkevný historik Štefan Drozd (1907 – 1979). Historický zborník, roč. 17, 2007, č. 2, s. 235 – 238.
26. BALUN, P.: Akcia „KNIHA“. Charta 77 na Slovensku. Pamäť národa, roč. 3, 2007, č. 1, s. 83 – 95.

BED – odborné práce v domácich recenzovaných zborníkoch (8)

1. MEDVECKÝ, M.: Ústredňa štátnej bezpečnosti od jej vzniku po Salzburg. In: PEKÁR, M. - PAVLOVIČ, R. (Zost): Slovensko medzi 14. marcom 1939 a salzburskými rokovaniami. Prešov 2007, s. 67 – 76.
2. SCHVARC, M. – HOLÁK, M.: Politické pomery na Slovensku pred voľbami do Snemu Slovenskej krajiny pohľadom viedenskej SD. Acta Historica Neosoliensia, Tomus 9. Banská Bystrica 2007, s. 321 – 334.
3. SCHVARC, M.: Totalitné snahy Deutsche Partei na príklade eliminácie Zipserdeutsche Partei a jej záujmových organizácií. Annales historici Presovienses 7/2007. Prešov. Universum 2007, s. 86 – 103.
4. SCHVARC, M.: Pozícia Karmasinovej Deutsche Partei vo vnútro politickej kríze na jar a v lete 1940. Slovensko medzi 14. marcom 1939 a salzburskými rokovaniami. Slovenská republika 1939 – 1945 očami mladých historikov VI. Prešov. Universum 2007, s. 77 – 92.
5. SOKOLOVIČ, P.: Vzostup a pád Hlinkovej gardy v Trnave na pozadí pomoci vláde pri konsolidácii režimu. In: PEKÁR, M. - PAVLOVIČ, R. (zost.): Slovenská republika očami mladých historikov VI. Slovensko medzi 14. marcom a salzburskými rokovaniami. Prešov. Universum 2007, s. 326-341.
6. LACKO, M.: Odraz vzniku Slovenského štátu vo vojenských kronikách. In: PEKÁR, M. - PAVLOVIČ, R. (zost.): Slovenská republika 1939 – 1945 očami mladých historikov VI. Slovensko medzi 14. marcom a salzburskými rokovaniami. Prešov. FF Prešovskej univerzity, 2007. s. 228-240.
7. LACKO, M.: Obraz ZSSR a jeho metamorfózy v slovenskej (československej) armáde 1941 – 1945. In: V tieni červenej hviezdy. Prenikanie sovietskej do

- slovenskej (čs.) armády v rokoch 1944 – 1948. (Zost. P. Šoltés). Zborník z konferencie, Bratislava 27. 10. 2006. Bratislava. Istropolitan 2007, s. 31-38.
8. PODOLEC, O.: Ústavné provizórium. (Ústavnoprávne otázky vzniku Slovenského štátu a fungovania jeho politického systému do prijatia ústavy). In: PEKÁR, M. – PAVLOVIČ, R. (zost.): Slovensko medzi 14. marcom 1939 a salzburskými rokovaniami. Slovenská republika 1939 – 1945 očami mladých historikov VI. Prešov 2007, s. 23 - 37

EDI – recenzie v časopisoch a zborníkoch (9)

1. Wiesenthal, Simon.: Slunečnice – Vyprávění o vině a odpuštění, Paměť národa 2/2007, roč. III (A. Grúňová)
2. BAKA, Igor: Slovenské republika a nacistická agresia proti Poľsku. Bratislava: VHÚ 2006, 172 s. + prílohy. Paměť národa, roč. 3, 2007, č. 3, s. 96 – 97. (M. Medvecký)
3. JABLONICKÝ, Jozef: Samizdat o disente. Záznamy a písomnosti 3. Bratislava : Kalligram 2007, 443 s. + prílohy. Paměť národa, roč. 3, 2007, č. 4, s. 100 – 101 (M. Medvecký)
4. PERNES, Jiří.: Komunistky s fanatismem v srdci. Praha: Brána, 2006, 240 s. Paměť národa, roč. III, 2007, s. 95 – 96. (I. Tišliarová)
5. SWAINOVÁ, Harriet: Veľké otázky histórie. Knihy a spoločnosť, roč. 1, č. 10/2007. (M. Klobučník)
6. PIFFL, A.: Zápas o Bratislavský hrad. Paměť národa, roč. III, 2007, č. 4, s. 101-102. (R. Ragač)
7. BELLOVÁ, V. (zost.): Život bez domova 1945-1960. Z argentínskej pozostalosti Jozefa Cígera Hronského. Paměť národa, roč. III, 2007, č. 4, s. 99-100. (R. Ragač)
8. Výstava pred záverečnou ... Alfréd Piffel (1907-1972). Paměť národa, roč. III, 2007, č. 4, s. 102. (R. Ragač)
9. MICHEL, A. (Pavol Mária Hnilica): Náboženské problémy v krajine ovládanej komunistami. Historický zborník, roč. XVII, 2007, č. 1, s. 233 – 235. (I. A. Petranský)

EDJ – prehľadové práce, odborné preklady v časopisoch a zborníkoch (2)

1. Pamäť národa 1/2007, roč. III (A. Grúňová)
2. Pamäť národa 2/2007, roč. III (A. Grúňová)

FAI – redakčné a zostavovateľské práce (3)

1. LACKO, M.: Proti Poľsku. Odraz ťaženia roku 1939 v denníkoch a kronikách slovenskej armády. Bratislava : ÚPN, 2007, 255 s. + prílohy.
2. BYSTRICKÝ, V – LETZ, R. – PODOLEC, O.: Vznik Slovenského štátu. 14. marec 1939. Spomienky aktérov historických udalostí. Bratislava. AE Press 2007.
3. KOŠICKÝ, P.: „Čierna listina“ 1968. Pamäť národa, roč. 3, 2007, č. 1, s. 69 – 75.

GII – rôzne publikácie a dokumenty, ktoré sa nedajú zaradiť do žiadnej z kategórií (napr. publikovanie spomienok a čiastkových archívnych materiálov, správy...) (20)

1. HOLÁK, M. - MEDVECKÝ, M.: Vznik slovenského štátu v korešpondencii Karola Sidora s Konštantínom Čulenom. Historický zborník 17, 2007, č. 1, s. 115 – 123.
2. MEDVECKÝ, M.: Ako vysadiť špióna do zahraničia. Pamäť národa, roč. III, 2007, č. 4, s. 51 – 66.
3. Správa z konferencie Slovenská republika očami mladých historikov VI. Pamäť národa, roč. III, č. 3/2007, s. 91 – 94. (J. Hlavinka)
4. LACKO, M.: Scenár pre besedu historikov v relácii Sféry dôverné na tému Dr. Jozef Tiso (vysielané STV 2, 16. mája 2007, 21.55-23.55)
5. MARTIŠ, P. - SIVOŠ, J.: Seminár: Pád a vyrovnanie sa s komunizmom – očakávanie, nádeje a realita. Historický zborník, 2007, č. 17, s. 207-210.
6. PODOLEC, O.: Námorník, literatúra a propaganda. (Tido J. Gašpar). HISTÓRIA 3/2007
7. KLOBUČNÍK, M.: AD: Vláda a premiér menia dejiny. SME, 3. 1. 2007.
8. KLOBUČNÍK, M.: Špión alebo dobrodruh slovenského odboja, In: FABOK, M. M., KLOBUČNIK, M.: Ľudia bdite, NSW Australia, 2007, s. 13-28.

9. KLOBUČNÍK, M.: Jaško Bernard, V uniforme ZNB proti totalite, In: DOBIÁŠ, R.: Triedni nepriatelia II, Bratislava 2007, s. 176 – 192.
10. KLOBUČNÍK, M.: Martinický Pavol, Život a dielo vodohospodárskeho projektanta, In: DOBIÁŠ, R.: Triedni nepriatelia II, Bratislava 2007, s. 216 – 223.
11. RAGAČ, R.: Kariéry v službách ŠtB (J. Korbela a J. Popelka). Pamäť národa, roč. III, 2007, č. 2, s. 75-76.
12. RAGAČ, R.: Kariéry v službách ŠtB (A. Nemeč a J. Ševčík). Pamäť národa, roč. III, 2007, č. 3, s. 88-90.
13. RAGAČ, R.: Kariéry v službách ŠtB (A. Dreisig a J. Frlajs). Pamäť národa, roč. III, 2007, č. 4, s. 96-98.
14. RAGAČ, R.: Medzinárodná konferencia Aktivity KGB/NKVD a ich spolupráca s tajnými službami v strednej a východnej Európe - sprievodné podujatie (výstava archívnych dokumentov – koncepcia, inštalácia).
15. Rozhovor s PhDr. Radoslavom Ragačom, pracovníkom Archívu Ústavu pamäti národa. História, 2007, č. 3, s. 51-52.
15. RAGAČ, R.: Stáž Courants du Monde 2006 - "Théories et pratiques archivistiques" v Paríži. In: Fórum archivárov, 2007, č. 1, s. 13-14. (R. Ragač)
16. RAGAČ, R.: 23. zasadnutie Slovinskej archívnej spoločnosti vo Velenje. In: Fórum archivárov, 2007, č. 4 (nestránkované).
17. RAGAČ, R.: Stáž "Théories et pratiques archivistiques" v programe Courants du Monde 2006 v Paríži. In: Slovenská archivistika, 2007, č. 2, s. 182-187.
18. MEDVECKÝ, M. – PODOLEC, O.: Sekcia vedeckého výskumu. Pamäť národa, roč. III., 2007, č. 2, s. 73-74.
19. PETRANSKÝ, I. A.: Konferencia: Prenikanie sovietskej do česko-slovenskej (slovenskej) armády v rokoch 1944 – 1948. Historický zborník, roč. 17, 2007, č. 1, s. 205 – 206.
20. BUMOVÁ, I.: Výročie prvého židovského transportu. Pamäť národa, roč. 3, 2007, č. 1, s. 98 – 99.

Prehľad publikovaných článkov v časopise Pamäť národa

Pamäť národa 1/2007

1. Sabolová, M.: Byť verný hodnotám má zmysel.
2. Kárpáty, V.: Vybrané jednotky Hlinkovej gardy 1941 – 1944.
3. Kmeť, N.: Katolícka cirkev v strednej Európe po druhej svetovej vojne.
4. Bukovszky, L.: Podoby maďarsko-slovenskej výmeny obyvateľstva medzi okresom Galanta a Nyíregyháza).
5. Sivoš, J.: Správa kontrarozviacky v Bratislave – XII. Správa ZNB.
6. Košický, P.: Čierna listina 1968.
7. Sivoš, J. – Miklovič, M.: Prednášková činnosť pracovníkov ÚPN.
8. Čaplovič, M.: Generálmajor in memoriam Alexander Korda.
9. Balun, P.: Akcia KNIHA – Charta 77 na Slovensku.
10. Dzurjanin, M.: Rozhovor s Ivanom Petranským.
11. Bumová, I.: Výročie prvého židovského transportu.
12. Dubovský, P.: Za nemlčiacim Mons. Viktorom Trstenským.

Pamäť národa 2/2007

1. Rafaj, R.: Vyrovnať sa z minulosťou neznamena ju zahladiť.
2. Palko, V.: Michal Ferianc – vyliečili ho, aby ho popravili.
3. Letz, R.: Osobnosť verzus moc – Ladislav Hanus.
4. Dubovský, P.: Akcia VÍR.
5. Miklovič, M.: Dohoda o stíhaní a potrestaní hlavných vojnových zločincov Európskej Osi.
6. Miklovič, M.: Akcia RUBÍN.
7. Ragač, R.: Zo zákulisia XII. Správy ZNB.
8. Ragač, R.: Zvláštne finančné prostriedky v podmienkach S-ŠtB Bratislava.
9. Podolec, O. – Medvecký, M.: Sekcia vedeckého výskumu.
10. Ragač, R.: Kariéry v službách ŠtB.
11. Matejka, J. – Sokol, J.: Ján Patočka a Charta 77.

12. Dzurjanin, M.: Rozhovor s Pavlom Žáčkom.
13. Dzurjanin, M.: Rozhovor s kardinálom Miroslavom Vlkom.
14. Kováčik, J.: Bezbranní proti bezprávíu.
15. Miklovič, M.: Akcia KRUH
16. Dubovský, P.: Archívne dokumenty k tzv. cirkevnej politike ÚV KSČ v Národnom archíve Českej republiky.
17. Šajtar, J.: Dúsledky rudého a hnědého teroru v Pobaltí.

Pamät' národa 3/2007

1. Schvarc, M.: Masová exekúcia v Sklenom 21. 9. 1944 v širšom dejinnom kontexte.
2. Bumová, I.: Protižidovské výtržnosti v Bratislave v historickom kontexte (august 1946)
3. Haľko, J.: Biskup Július Gábris a Združenie katolíckych duchovných Pacem in Terris.
4. Lacko, M.: Rusínska problematika vo fondoch armádneho spravodajstva 1940 – 1941.
5. Sivoš, J.: Problematika vnútorného nepriateľa v činnosti II. odboru XII. Správy ZNB v roku 1980.
6. Petranský, I. A.: Tomáš Munk – jezuitský novic obeťou protižidovských represíí.
7. Ďurina, Ľ. – Ragač, R.: Rekonštrukcia zväzkov v archíve ÚPN.
8. Dzurjanin, M.: Rozhovor s Györgyom Gyarmatim.
9. Ragač, R.: Kariéry v službách ŠtB.

Pamät' národa 4/2007

1. Sokolovič, P.: Pohotovostné oddiely Hlinkovej gardy.
2. Zwiewková, V.: Nové fakty v prípade sestry Zdenky – Cecílie Schelingovej.
3. Schvarc, M.: Guľka pre štátneho tajomníka.
4. Medvecký, M.: Ako vysadiť agenta do NSR?.
5. Palko, V.: Na strane prenasledovaných. Pavol Valent a spol.
6. Sivoš, J. – Morbacher, Ľ.: Agentúrna sieť XII. Správy ZNB. Pokusy

o pozmeňovanie záznamov v registračných protokoloch KS ZNB S-ŠtB Bratislave.

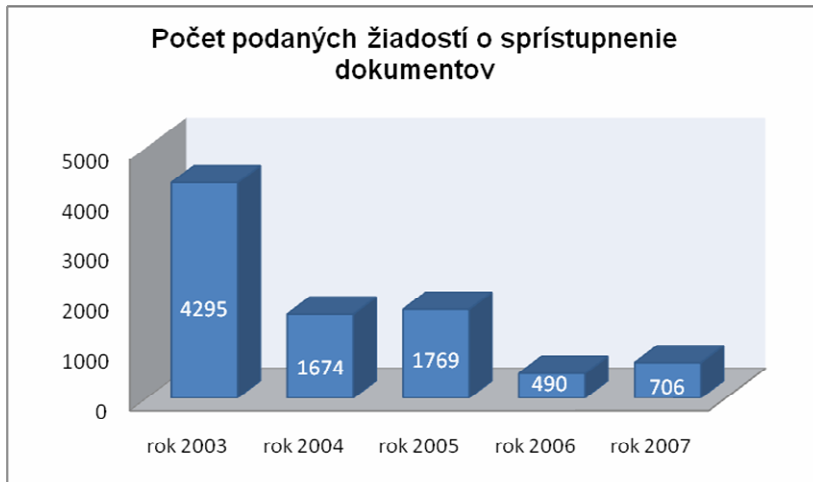
7. Dzurjanin, M.: Rozhovor s Milanom Milom a Milanom Homolkom.
8. Ragač, R.: Kariéry v službách ŠtB. Arnošt Dreising a Ján Frlajs.

Prehľad prednáškovej činnosti ústavu na školách

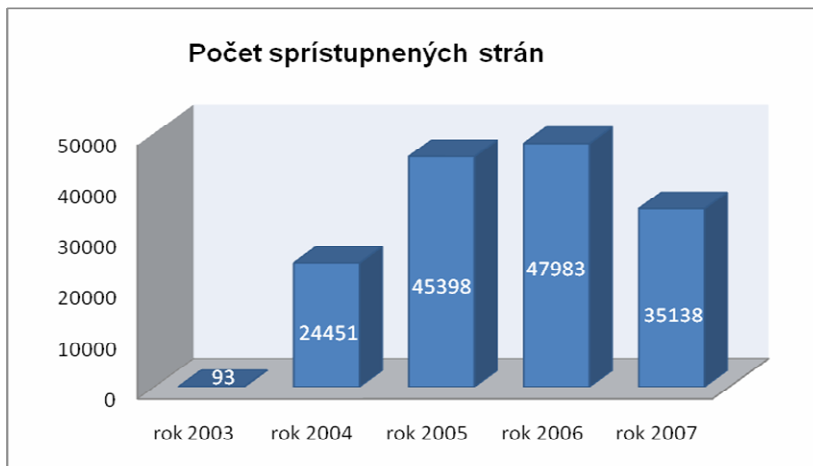
č.	Dátum	Miesto	Škola	Prednáška	Prednášateľ
1	30.01.2007	Bratislava	Gymnázium Einsteinova	TNP 1948 – 1953	Sivoš, J.
2	30.01.2007	Bratislava	Gymnázium Einsteinova	Diplomati USA	Miklovič, M.
3	06.02.2007	Bratislava	ZŠ Rajčianska	Hranice	Morbacher, Ľ.
4	19.02.2007	Bratislava	ZSSP Farského 9	Protižidovské opatrenia	Hlavinka, J.
5	19.02.2007	Bratislava	ZSSP Farského 9	Obete okupácie 1968	Košický, P.
6	19.02.2007	Bratislava	Gymnázium Metodova	Protižidovské opatrenia	Hlavinka, J.
7	21.02.2007	Bratislava	PdF UK	Sviečková manifestácia	Dubovský, P.
8	02.03.2007	Bratislava	FF UK	Činnosť ÚPN	Ondriaš, J.
9	12.03.2007	Banská Bystrica	Univerzita Mateja Bela	Rozviedka	Košický, P.
10	15.03.2007	Bratislava	ZŠ a Gymnázium Tilgnerova	Protižidovské opatrenia	Hlavinka, J.
11	15.03.2007	Bratislava	ZŠ Rajčianska	Hranice	Morbacher, Ľ.
12	19.03.2007	Rajec	Gymnázium Rajec	Obete 1968	Košický, P.
13	19.03.2007	Rajec	Gymnázium Rajec	Protižidovské opatrenia	Hlavinka, J.
14	26.03.2007	Modra	Pg a kultúrna akadémia	Obete 1968	Košický, P.
15	26.03.2007	Modra	Pg a kultúrna akadémia	Protižidovské opatrenia	Hlavinka, J.
16	26.03.2007	Bratislava	Gymnázium Matky Alexie	Cirkev a ŠtB	Pastvová, E.
17	11.04.2007	Trnava	Sociálna a pg akadémia	Sviečková manifestácia	Dubovský, P.
18	16.04.2007	Bratislava	SPŠ animovanej tvorby	TNP 1948 – 1953	Sivoš, J.
19	17.04.2007	Medzilaborce	Gymnázium Medzilaborce	Protižidovské opatrenia	Hlavinka, J.
20	19.04.2007	Bratislava	SPŠ animovanej tvorby	TNP 1948 - 1953	Sivoš, J.
21	25.04.2007	Prešov	Univerzita P. J. Šafárika	Vznik ŠtB	Medvecký, M.
22	30.04.2007	Želiezovce	Gymnázium Želiezovce	TNP 1948 – 1953	Sivoš, J.
23	30.04.2007	Želiezovce	Gymnázium Želiezovce	Obete okupácie 1968	Košický, P.
24	04.10.2007	Bratislava	FF UK	Vyrovňovanie sa s kom. Minulosťou	Gula, M.
25	11.10.2007	Bratislava	FF UK	Zriadenie, účel a prierez činnosti ÚPN	Petranský, I. A.
26	17.10.2007	Kežmarok	Gymnázium P. O. Hviezdoslava	Odboj a ŠtB po roku 1945	Medvecký, M.
27	18.10.2007	Bratislava	FF UK	Archív ÚPN – prehľad archívnych fondov, akvizičná činnosť, využitie prameňovej základne, predchodcovia A ÚPN a ich metódy práce	Đurina, Ľ., Pytlík, P.
28	23.10.2007	Lakšárska Nová Ves	ZŠ Lakšárska Nová Ves	Holokaust	Hlavinka, J.
29	25.10.2007	Bratislava	FF UK	Sprístupňovanie prameňov modernými	Đurina, Ľ.

				metódami, digitalizácia a tvorba digitálneho archívu	
30	08.11.2007	Bratislava	FF UK	Zložky ŠtB na centrálnej úrovni – premeny, spisová služba, typy vytváraných dokumentov	Ragač, R.
31	15.11.2007	Bratislava	FF UK	Zložky ŠtB na krajskej a okresnej úrovni - premeny, spisová služba, typy vytváraných dokumentov	Ragač, R.
32	19.11.2007	Bratislava	Gymnázium Metodova	Komunizmus	Medvecký, M.
33	19.11.2007	Bratislava	Gymnázium Metodova	ŠtB na Slovensku	Sivoš, J.
34	20.11.2007	Bratislava	Gymnázium Metodova	ŠtB na Slovensku	Sivoš, J.
35	20.11.2007	Bratislava	Gymnázium Metodova	Komunizmus	Medvecký, M.
36	22.11.2007	Bratislava	FF UK	Zvláštne finančné prostriedky - moderné účtovné dokumenty a ich historická hodnota	Ragač, R.
37	27.11.2007	Banská Bystrica	Univerzita Mateja Bela	Monsterprocesy	Palko, V.
38	29.11.2007	Bratislava	FF UK	Vojenská kontrarozviedka – dejiny pôvodcu, spisová manipulácia, archívne dokumenty	Pytlík, P.
39	04.12.2007	Bratislava	ZSŠP Farského	Profily osobností	Lacko, M.
40	06.12.2007	Bratislava	FF UK	Proces rekonštrukcie dokumentov	Ďurina, L., Ragač, R.
41	11.12.2007	Bratislava	Gymnázium Grösslingova	ŠtB na Slovensku	Sivoš, J.
42	13.12.2007	Bratislava	ZSŠP Farského	Únos ako metóda ŠtB	Kalina, J.
43	17.12.2007	Bratislava	Gymnázium Grösslingova	ŠtB na Slovensku	Sivoš, J.
44	17.12.2007	Bratislava	Gymnázium Grösslingova	Komunizmus	Medvecký, M.

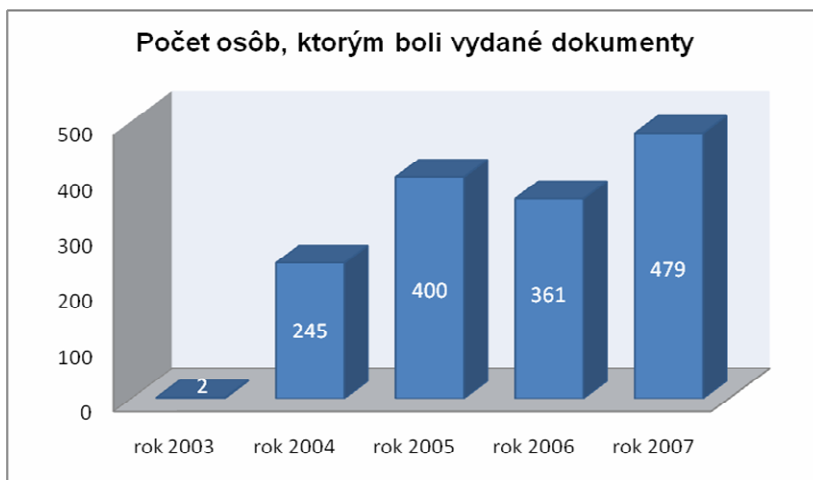
Grafy

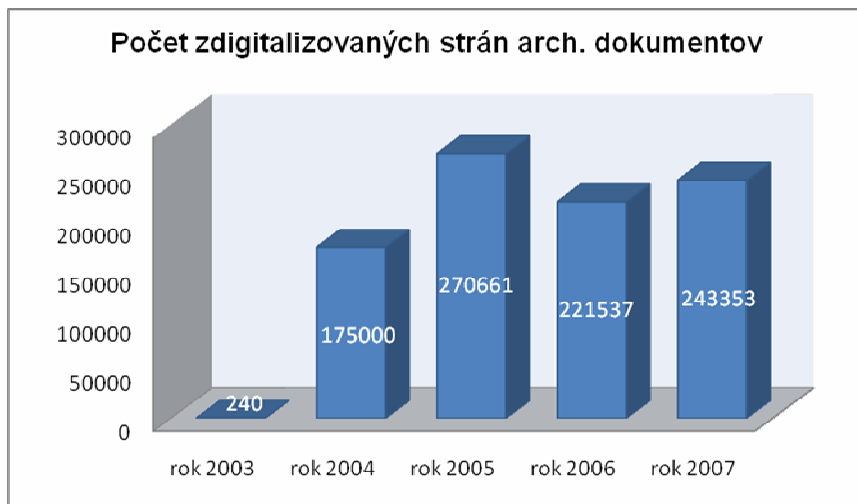
Graf 12

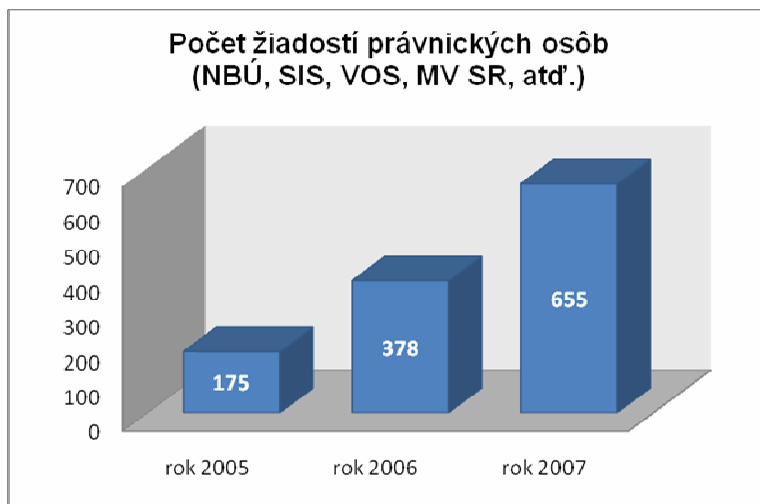
Graf 13

Graf 14

Graf 15

Graf 16